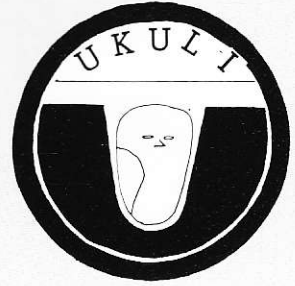

Sisälllys — Innehåll 3/90

Toivo ja lupaus.....	3
Jouko Högmänder Linnuston suojelu Saaristomeren kansallispuistossa.....	4
Hans Nordström Merikotka voi hyvin?.....	12
Sampo Kunttu, Timo Nikkanen ja Juhana Piha Pikkusiepon esiintyminen TLY:n alueella.....	15
Janne Lampolahti Friskalanlahti ja Rauvolanlahti — lintulahdet Turun kupeella.....	18
Ilmari Pulli Vuoden 1989 rengastaja viettää kesäkuut salomailla.....	26
Tunnistuskilpailu II.....	29
Annika Forsten Annikan palsta.....	30
Risto Lemmetyinen (toim.) Historian siipien havinaa.....	31
Haaste TLY:n talvipinnaralliin 1990.....	31
Seppo Sällylä Halikonlahden alaskansirrit.....	32
Suuri Suomen kierros 1991.....	34
Sammanfattningar:	
Fågelskydd i Skärgårdens nationalpark.....	11
Mår havsörnen bra?.....	14
Förekomsten av mindre flugsnappare på föreningens område.....	17
Två fågelvikar nära Åbo.....	25
Årets ringmärkare 1989.....	29
Annikas spalt.....	30
Svensk översättning: Annika Forsten Kansikuva/Omslagsbild: Jurmon lintuasema, Jurmo fågelstation	

Ukuli

21. vsk.
ISSN 0782-8195

Julkaisija/Utgivare
Turun Lintutieteellinen Yhdistys ry
PL 67, 20101 Turku
Åbo Ornitologiska Förening rf
PB 67, 20101 Åbo
Päätoimittaja/Chefredaktör
Ilmari Pulli
Kraatarinkatu 5 A 27
20610 Turku
Toimittajat/Redaktörer
Vesa Partanen
Linnunpääntie 6 D 42, 20840 Turku
Simo Veistola
Aataminkuja 3 A 3, 31600 Jokioinen
Tilausmaksu v. 1990 on 50 mk.
Jäsenet saavat lehden ilmaiseksi.
Prenumerationspris år 1990 är 50 mk.
Medlemmar erhåller tidningen gratis.
Ilmoitushinnat/Annonspriser
1/1 s. 500 mk, takasivu 600 mk
1/2 s. 300 mk, 1/3 s. 200 mk
1/4 s. 150 mk
Painopaikka/Tryckeri
Serioffset, Turku 1990

Hei Sinä

kiireinen lintuharrastaja, joka et ole vielä ehtinyt maksaa TLY:n jäsenmaksua, hoida asia ensi tilassa. Mene pankkiin ja kannä kortesi LYL:n tilille KO 2095806. Tarvitset siihen vain yhden alvaraallon eli 50 mk. Merkitse maksun saajaksi TLY. Muista myös merkitä oma ikäsi tiedonantoja-osaan.

Kaikissa jäsenasioissa voit kääntyä LYL:n toimiston puoleen: PL 17, 18101 Heinola, puh. 918-152 579. Jos esimerkiksi lehti ei tule, soita tai heitä kortilla!

Serppo Rytönen

Toivo ja lupaus

Värikkään syksyn jälkeen vuodenkulun suuri pyörä on kiertymässä levon ja hiljaisuuden kauteen. Maa vetää henkeä, kaikki on valmistu. Uuden elämän alku piiloutuu siemeninä maan multiin ja menneen kesän loisto kuolee uuden elämän antajaksi tummaan maahan.

Äänet luonnossa harvenevat. Kuulas pakkasaamu tuoksuu alkavalle talvelle. Metsässä kulkijaa tervehtii tiaisten sekaparvien iloinen vitinä tai palokärjen alakuloinen valitus. Kuusimetsien mietiskelevässä hiljaisuudessa hippiäiset sirottelevat hentoja säveliään ja rannoilla jäähileisten aaltojen verkkaiseen loiskeeseen voi sekoittua satunnaisen lokin huuto.

Valoa on yhä niukemmin. Pimeässä illassa tähtitaivas mykistää mitaamattomuudellaan ja valaa ankkuria levottomaan sieluun.

Syksyn pimeydessä mieli kaihoaa mennyttä kesää ja odottaa uuden aurinkoisuutta. Valoisan ajan vaikutuksen voi aistia ihmisten olemuksen vaihteluista. Pimeänä vuodenaikana elämä kääntyy enemmän sisään päin, kesällä taas ihmiset ovat avoimempia ja rennompia. Ihminenkin on vaihtuva vuodenaika.

Joissakin kokeilevissa kouluissa on otettu huomioon valon vaikutus mielialaan ja surumielisyyteen taipuvaisiksi melankoolikoiksi havaitut lapset on pyritty laittamaan ikkunoiden lähelle istumaan. Ruotsissa pitkäaikaisesta masennuksesta kärsineitä potilaita on saatu tasapainoon istuttamalla heitä joitakin viikkoja ylenpalttisessa valokylvyssä.

Ihminen tarvitsee valoa. Hän elää siitä, se on hänen sielunsa ruokaa. Silti hän saa ravintoa myös syksyn tummien iltojen rauhasta ja talven levollisuudesta. Ensilumen huikea keveys!

Muuan Australiassa kauan asunut suomalaispariskunta totesi eräässä haastattelussa, että heillä on kaikkea mitä elämältä voi toivoa, varallisuutta ja hyvinvointia, mutta yksi heiltä puuttuu ja sen mukana jotain hyvin olennaista ja tärkeää: vuodenaikat.

Talvi on odotusta, kevät on heräämistä, kesä on täyttymystä. Syksy ei ole loppu ja kadotus, vaan toivo ja lupaus.

Jouko Högmander

Linnuston suojelu Saaristomeren kansallispuistossa

Pitkään jatkuneen suunnittelun ja vilkkaan julkisen keskustelun saattamana perustettiin vuonna 1983 Saaristomeren eteläosaan kansallispuisto. Tämän toiminta pääsi kuitenkin käyntiin vasta vuosikymmenen lopulla ja puiston toiminta kärsii edelleen niukoista resursseista.

Kansallispuiston tehtävänä on suojella luontoa sekä — mikäli vireillä olevan kansallispuistoa koskevan lain tarkistus toteutuu — myös mm. edistää yleistä luonnonharrastusta ja ympäristötutkimusta.

Saaristomeren kansallispuiston tehtävänä on suojella luontoa laajalla saaristoalueella, johon kuuluu tuhatkunta saarta ja luotoa. Tehokkaista linnustonsuojelun keinoista on saaristossa kuitenkin puutetta. Suojelutyön pohjana tulisi olla tietoa linnustosta, mutta lintulaskentoja on tehty liian vähän ja etenkin pitkäaikaiseen seurantaan sopivilla menetelmillä ja alueilla. Tämän päivän linnustonsuojelu voidaan jakaa passiiviseen suojeluun, jota toteutetaan lähinnä liikkumisrajoitusten avulla sekä aktiiviseen suojeluun, jolla pyritään lisäämään suojeltavien lajien poikastuotantoa tai vähentämään kuolevuutta.

Mikä on Saaristomeren kansallispuisto?

Kansallispuisto käsittää tällä hetkellä maata noin 1800 ha ja vesialueita noin 16 000 ha. Saaria ja luotoja puiston hallintaan kuuluu kaikkiaan noin tuhat kappaletta Dragsfjärdin, Nauvon, Korppoon ja Houtskarın kuntien alueilla. Ympäristöministeriö ja lääninhallitus ostavat kaiken aikaa lisää alueita puistoon, ja suunnitelmien mukaan tulee sen alue vielä kasvaamaan huomattavasti nykyisestä tulevaisuudessa. Kansallispuistolla on tällä hetkellä työssä neljä ympärivuotista työntekijää, kesäai-

kaan kuitenkin kymmenkunta. Kansallispuiston toimisto sijaitsee Korppoon kirkonkylässä.

Lintujen harrastajalle voi Saaristomeren kansallispuisto olla tuttu esimerkiksi Jurmosta, sillä kuuluuhan vastikään päättyneen isojaon jälkeen noin kolmasosa kylän maa-alueista kansallispuistoon: pääsaaren molemmat päät, suo, etelälietteen niitty, Sanden sekä kaikki saaren lounais- ja länsipuolen luodot. Nämä alueet tultaneen ensi vuonna myös merkitsemään maastoon.

Kansallispuistossa pesinevät kaikki tärkeimmät ulkosaariston lintulajit. Mitään varsinaisia harvinaisuuksia ei tavata pesivänä, vaan päihinähakki, kirjokerttu, luhtakerttunen, ruokki, riskilä, merikihu, merikotka, merihanhi ja ristisorsa edustavat mielenkiintoisimpia lajeja. Satunnaisesti on tavattu pesivänä viime vuosina pikkutiira ja ruisräkkä. Linnuston suojelun kannalta ovat tietysti tärkeitä monet lintuyhdyskunnat, mutta myös muuttolintujen levähdysalueet, merilintujen sulkimisalueet ja poikueiden ruokailualueet.

Saaristomeren kansallispuiston linnusto tunnetaan pääpiirteissään, kiitos monien aktiivien harrastajien raportoinnin. Eräät harvinaiset lajit ovat seurannassa, mutta täsmällistä tietoa esim. lintuyhdyskuntien taikka maalinnuston kehityksestä on vähän. Kansal-

Entisaikojen suuret ruokkiyhdyskunnat ovat hajonneet pienemmiksi. Täsmällistä tietoa yhdyskuntien kehityksestä on vähän.

De tidigare stora tordmulekolonierna har splittrats till flere mindre. Det finns inte mycket exakt information om koloniernas utveckling.

Matti Valla

lispuiston toimesta on viime vuosina tehty pesimälinnuston laskentoja Jurmossa ja eräillä muilla suurilla saarilla. Tätä toimintaa on tarkoitus jatkaa.

Kansallispuiston rajoitusosat

Eräs helpoimpia keinoja suojella kansallispuiston linnustoa ihmisten aiheuttamalta häiriöltä on liikkumisrajoitusten asettaminen. Kansallispuiston järjestyssäännön odotetaan valmistuvan ja astuvan voimaan keväällä 1991. Siinä määritellään muun muassa puiston ns. rajoitusosat eli alueet, joilla liikkuminen on kiellettyä osan vuotta, tavallisimmin 15.4—31.7. Tiedot rajoitusosista ja niitä koskevista määräyksistä ovat aikanaan saatavilla puiston toimistosta, opastuspaikoilta ja yleisöjakeluun ensi keväänä tulevasta esitteestä.

Pääosa näistä rajoitusosista on ulkosaariston paljaita luotoja, joissa maihinnousu kielletään lintujen pesimäajaksi. Mukana on myös pari pientä arkipelaagia kokonaisuudessaan. Tällöin on yleensä ollut tavoitteena turvata rauhallinen oleskelu-, saalistus- tai lisääntymisalue aroille, suurikokoisille lajeille, kuten hylkeille, merikotkalle tai saukolle.

Suunnitteluvaiheessa aiheutti ehkä eniten keskustelua Jurmon pääsaarelle perustettava rajoitusosa, johon kuuluu koko pääsaaren lounaisosa eli lähinnä järvi ympäristöineen ja sitä ympäröivät riuat. Voidaan sanoa, että tämä rajoitusosa ollaan perustamassa jurmolaisien aloitteesta, joskin siihen on olemassa myös hyvät suojelliset syynsä. Tämä aluehan on parasta vesilintujen ja kahlaajien lepäilyaluetta, jossa aiemmin myös pesi runsaasti lintuja. Muualla maailmassa tällaisilla alueilla on olemassa tiukat liikkumisrajoitukset

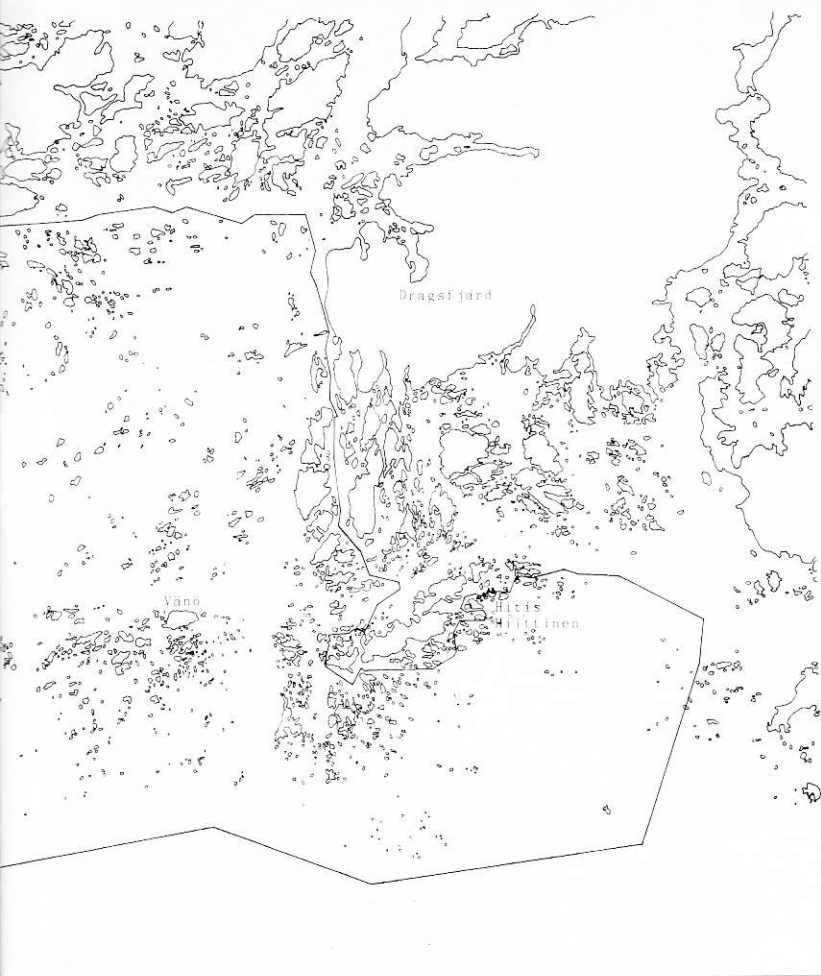
Riskilä kärsii ruokin tavoin minkin predaatiosta.

Såsom tordmulen lider också tobigrissan av minkpredationen.

Matti Valta

Saaristomerens kansallispuiston kohde-
alue.

Intresseområdet i Skärgårdens nation-
alpark.

ja ornitologit saavat kiikaroida alueelle lintutornista. Jurmossa ei rajoituksiin ole aiemmin ollut mahdollisuuksia, mutta nyt nämä toteutunevat. Rajoitusten vaikutusta on tarkoitus seurata määrääjain tehtävillä pesimälinnuston laskennoilla.

Jurmon rajoitusosa ei kuitenkaan tarkoita, että lintujen tarkkailu loppuisi kokonaan lounaisosassa saarta. Sen sijaan yritetään kulkea kanavoidsa poluille, josta vain erikoistapauksissa saisi poistua. Määräysten soveltamisesta neuvoteltaneen vielä TLY:n kanssa. Käytäntö tulisi saada sellaiseksi, että yhdistyksen oma valvonta takaisi järjestelmän toimivuuden.

Myös rengastus tai lintujen kuvaus piilokojusta ovat luvanvaraisia Saaristomerens kansallispuistossa, kuten muillakin luonnonsuojelualueilla. Luvan voi saada perustellusta syystä puiston toimistosta. Jurmon osalta asia hoidettaneen TLY:n kautta.

Erityisesti suojeltavat lajit

Meillä on Suomessa määritelty luonnonsuojelulakiin perustuen valtioneuvoston päätöksellä ns. erityisesti suojeltavat lajit. Näihin kuuluu yksitoista lintulajia, joista merikotka ja räyskä esiintyvät Saaristomerellä pesivinä. Näiden suojelu on myös kansallispuistossa erityisasemassa.

Merikotkan talviruokinnasta lähti kaksikymmentä vuotta sitten liikkeelle aktiivinen toiminta lajin suojelemiseksi. Suojelua on tämän jälkeen toteutettu ja kehitetty Maailman Luonnon Säätiön siipien suojassa ja rahoittamana. Tämän projektin puitteissa on maamme merikotkakanta yli kaksinkertaistunut ja Turunkin saaristoon on asetunut lukuisa joukko uusia merikotkapareja pesimään. Poikastuotanto on täällä kolmin—nelinker- taistunut kahden vuosikymmenen aikana.

**Minkki tekee
lintuluodoilla
suurta tuhoa
tappamalla sekä
emolintuja
että poikasia.**

**Minken ästadkommer
stora förluster
på häckningsskären.**

Jouko Hakala, Brändö heinä 1987

Puiston ns. intressialueella pesii tällä hetkellä neljä merikotkaparia, joista kolme on uudistulokkaita. Kansallispuisto on venekalustolaa ja henkilökuntansa työpanoksella mukana talviruokinnassa sekä reviirien valvonnassa ja pesäpaikkojen inventoinnissa. Merikotkan voidaan sanoa olevan täällä tarkan silmälläpidon alaisena ja laji esiintyy myös kansallispuiston tunnuksessa.

Räyskä pesii tällä hetkellä enää muutaman parin voimin puistossa tai sen läheisyydessä. Mitään aktiivisen suojelutyön keinoja merikotkan tapaan ei ole kehitetty räyskän suojelemiseksi, vaan pesimäluotojen silmälläpito ja valvonta ovat ainoita menetelmiä, joilla lajin elämään voidaan vaikuttaa.

”Erityisesti huolestuttavat lajit”

Näiden erityisesti suojeltavien lajien lisäksi voidaan saaristolinnustostamme nimetä vielä joukko lajeja, joita voitaisiin kutsua vaikka

erityisesti huolestuttaviksi lajeiksi. Tähän listaan en kirjaisi suurimpia harvinaisuuksia, vaan tavalla taikka toisella täällä uhanalaisiksi joutuneita lajeja. Minun listani eteläisen Saaristomeren ongelmalajeista on seuraava: ruokki, riskilä, merikihu, etelänsuosirri, räyskä ja selkälokki.

Ruokki ja riskilä kärsivät selvästi minkin tuhotöistä. Entisaikojen suuret yhdyskunnat ovat hajonneet pienemmiksi ja minkki tekee näissä huomattavaa tuhoa milloin sattuu uimaan luodolle. Tuho on erityisen raskas lajeille sen takia, että minkki tappaa säännöllisesti myös emolintuja. Samoilla luodoilla pesivistä haahkoista ja harmaalokeista en ole erikoisen huolestunut, mutta sen sijaan näyttää, että merikihun pesimätulos kärsii myös minkin predaatiosta.

Minkki on kenties vasta 1960- tai 1970-luvulla valloittanut aivan uloimmankin saariston. Näinollen lajin tuhot näiden pitkäikäisten ja hitaasti lisääntyvien lintujen pesimäkannoissa näkyvät vasta vähitellen, mutta silloin huomattavana

kannan pudotuksena.

Myös räyskä ja selkälokki tuntevat minkin hampaat kurkussaan, mutta pääsyy näiden lajien vähenemiseen lienee muualla. Molempien kantoja seurataan puistossa. Selkälokkia on vielä vähän jäljellä suurissa lokkiyhdyksissä, kenties prosentti tai pari harmaalokin määrästä. Vielä jokin vuosikymmen sitten harmaalokki oli vähemmistönä yhdyskunnissa. Selkälokin pesimätulos näyttää huonolta.

Tästä vuodesta alkaen on minkkiä alettu vähentää kansallispuistosta tavoitteena pitää laji poissa lintusaarilta taikka kanta hyvin matalalla tasolla. Laji tosin näyttää olevan melkein mahdoton hävitettävä ulkokarien kivikoista ja katajikoista. Tavoitteena on tyhjentää ainakin parhaat lintukarit ympäristöineen minkistä heti jäidenlähden jälkeen taikka ennen huhtikuun alkua.

Etelänsuosirri kuuluu kansallispuiston pesimälintuihin Jurmossa. Siellä sen kanta on vähentynyt

Seppo Säilylä, kesä 1980

Linnut tarvitsevat turvallisten pesäpaikkojen lisäksi myös rauhallisia ruokailu- ja levähtämisalueita.

Fåglarna behöver, förutom trygga häckningsplatser, också lugna födo- och rastningsplatser.

luultavasti laidunnuksen vähentymisen seurauksena. Laji on lääninhallituksen tiiviissä tarkkailussa täällä kuten muuallakin. Keinoja kannan säilyttämiseksi etsitään.

Tietoa tarvitaan lisää

Huolimatta siitä, että saaristolintuja on tutkittu Suomessa vuosikymmenien ajan, on tietoa muutoksista ja varsinkin niiden syistä vaikea saada. Vielä vaikeampaa on löytää sellaisia konkreettisia toimenpiteitä, joilla lintukantojen kehitykseen voi myönteisesti vaikuttaa. Toistaiseksi on ainoastaan merikotkan kohdalla saavutettu rohkaisevia tuloksia. Huomattavilla satsauksilla minkin pyyntiin voidaan kenties vuosikymmenen työn jälkeen nähdä toipumista ruokin, riskilän ja

ehkä jonkin muunkin linnun kannoissa. Samanaikaisesti minkin vähentämisen kanssa tulisi käynnistää seuranta toimenpiteen vaikutuksista ulkosaarten linnustoon. Tekijöitä vain on vaikea löytää tällaiseen laskentaan karuissa olosuhteissa.

Osaavista tekijöistä ja hyvistä keinoista linnuston suojelemiseksi on siis pulaa, mutta onko edes täysin selvää, mihin tulisi pyrkiä? Mielestäni saaristolinnuston suojelun tavoitteita voisi hahmotella esimerkiksi seuraavasti: 1) Uhanalaisia ja ihmisen toiminnan takia harvinaistuneita lajeja tulee auttaa aktiivisin ja passiivisin keinoin. 2) Tavallisillekin linnuille tulee voida turvata rauhallisia pesäpaikkoja, ruokailu- ja levähtämisalueita, joissa turismia ja lintujen harrasta-

jien kulkua rajoitetaan. 3) Saaristolinnuston muutoksia tulee tarkkailla määrääjain tehtävien seurantatutkimuksin.

Tämän lisäksi pitäisi vielä vetää rajaa linnustonsuojelun ja riistanhoidon välillä. Ainakin käsitteiden tasolla sekä tilanteessa, jossa resurssit ovat rajalliset. Näiden intressit ovat joissakin asioissa yhteneväiset, mutta erojakin löytyy. Minua itseäni askarruttaa esimerkiksi kysymys siitä, miten metsästystä tulee ohjata kansallispuistossa (paikkakuntalaisten metsästysoikeus perustuu puistoasetukseen)? Miten lokkien ja varisten vähentämiseen tulee suhtautua, kun minkki jo lasketaan selvästi lainsuojatomaksi? Ylipäätänsä suojeltavien lajien valinta ja priorisointi on vaikeaa. Kuka määritteli periaatteet?

Sammanfattning

Fågelskydd i Skärgårdens nationalpark

Skärgårdens nationalpark grundades år 1983. Verksamheten kom dock först i gång i slutet av 1980-talet och den lider ännu av de knappa resurserna. Nationalparken omfattar för tillfället ca 1800 ha mark och ca 16 000 ha vattenområden. Man känner till huvudragen i parkens fågelfauna men det är brist på exakt information om t.ex. fågelkolonier och utvecklingen av landfågelfaunan.

I Finland finns det 11 speciellt skyddade fågelarter. Två av dessa häckar i parken, nämligen havsörnen och skräntärnan. Skyddandet av de här två arterna har också fått specialstatus i nationalparken. Parkens personal deltar i havsörnens vinterutfordring, revirens övervakning och kartläggningen av häckningsplatserna. Skräntärnan skyddas genom övervakning av häckningsskären.

Andra hotade arter som förekommer i skärgården är tordmule, tobisgrissla, labb, kärrsnäppa och silltrut. Tordmulen och tobisgrisslan har tydligt lidit av minkens framfart. Man har också metodiskt börjat minska på minkarna inom parkens område. Silltrutens häckningsframgång har försämrats

från år till år och nuförtiden är bara någon procent av de häckande trutarna i trutkolonierna silltrutar. Kärrsnäppan, som häckar på Jurmo, har minskat, antagligen som följd av minskat bete.

Det är svårt att välja de arter som skall skyddas och att bestämma vilken vilka principer skyddet skall utföras. Målen för fågelskyddet kunde förkortas enligt t.ex. följande:

1. Man skall hjälpa hotade arter både aktivt och passivt (beträdningsförbud).
2. Man bör avsätta lugna häcknings-, födo- och rastplatser också för vanliga arter.
3. Förändringarna i fågelfaunan i skärgården skall bevakas m.h.a. uppföljningsundersökningar. □

Räyskä pesii tällä
hetkellä enää muutaman
parin voimin puistossa
tai sen läheisyydessä.

Bara några par skräntärnor
häckar för tillfället
i parken eller dess närhet.

Seppo Keränen

Uhanalainen laji

Merikotka voi hyvin?

Maailman Luonnon Säätiö on toteuttanut merikotkien talviruokintaa lähes kahdenkymmenen vuoden ajan. Ruokinnasta huolimatta lajin pesimistulos on kauan pysynyt heikkona. Ilahduttava käänne parempaan tapahtui vuonna 1987, jolloin poikasmäärät alkoivat kasvaa.

Merikotkatyöryhmän tämän hetken tärkeimpiä päämääriä on voida lopettaa talviruokinta.

Hans Nordström

Maailman Luonnon Säätiön (WWF) merikotkaprojektilla oli alkuvuosinaan, 1970-luvulla, ankeat olot. Kun projekti aloitettiin vajaat kaksikymmentä vuotta sitten, oli merikotkien lukumäärä saaristosamme laskenut voimakkaasti, ja lentokykyisten poikasten määrä oli vuosittain erittäin pieni.

Ja vaikka työ merikotkan pelastamiseksi oli aloitettu, niin muutosta parempaan ei tapahtunut juuri lainkaan vielä 1970-luvulla. Nyt vasta, 1980-luvun jälkimmäisellä puoliskolla, voidaan sanoa että projekti alkaa tuottaa tulosta. Kolmen viime vuoden pesimistulokset ovat nimittäin niin hyvät Turun saaristossa (Ahvenanmaalla

Vuodesta 1982 suurin osa Turun saariston merikotkaprojektin työstä on hoidettu m/s Ruokin avulla.

From år 1982 har största delen av havsörnsprojektarbetet i Åbolands skärgård utförts med ett gammalt sjöbevakningsfartyg.

Seppo Keränen

vielä paremmat), että voidaan otaksua että jos tämä trendi jatkuu, niin merikotkia on tulevaisuudessakin saaristossamme.

Vuosina 1970—1986 syntyi vuosittain 1—3 poikasta, mikä luku arvioitiin olevan liian pieni, jotta kanta säilyisi, (poikkeuksia oli; keran syntyi neljä poikasta, ja kolmena vuonna ei yhtään lentokykyistä poikasta lähtenyt pesästään Turun saaristossa).

Vuonna 1987 syntyi sitten viisi poikasta, vuonna 1988 kahdeksan, vuonna 1989 seitsemän ja tänä vuonna (1990) taas kahdeksan. Aikajakso ei ole pitkä, mutta tämä lyhyt trendi on ilahduttava.

Vuonna 1982 sai Turun saariston merikotkatyöryhmä käyttöönsä vanhan merivartioveneen, m/s Ruokin. Siitä lähtien suurin osa projektin työstä on tapahtunut tämän veneen avulla, m.m. valtaosa tärkeimmistä työstä, talviruokinasta. Viime talvena, joka oli niin leuto, että pystyttiin kulkemaan Ruokilla läpi koko talven, vietiin 15 tonnia sianlihaa kotkille (korpit söivät tietenkin valtaosan).

Talvikaudeksi 1990—1991 on ti-

lattu 25 tonnia sianlihaa, mikä määrä viedään kahdeksaan eri ruokintapaikkaan (Kustavi—Dragsfjärd). Osa paikoista sijaitsee Saaristomeren kansallispuiston alueella.

Ruokarauha tärkeää

Ruokintapaikat sijaitsevat yleensä paikoissa mihin talvisaikaan ei helposti pääse. Näin on tarkoituksella tehty. Aroille kotkille toivotaan nimittäin ruokarauhaa. Tämä tarkoittaa myös sitä, ettei tarvita bongareitten tai muiden lintumiesten ”apua”. Ainakin kaksi ruokintapaikkaa on jouduttu siirtämään lintumiesten liian suuren innostuksen vuoksi. Työryhmän jäsenet käyvät ruokkimassa kotkia 1—3 viikon välein. Muu liikunta ruokintapaikoilla tai niiden läheisyydessä on vältettävä.

Voiko lintumies sitten jollakin tavalla auttaa merikotkaprojektia? Tietysti voi liittyä työryhmään, mutta sisäänpääsyvaatimukset sinne ovat kovat. Työ on kovaa ja aikaavievää, joten muu lintuharrastus viikonloppuisin talvikaudella jää vähäiseksi.

Mutta kotkien liikkumisen seuraamisessa tarvitaan apua. Työryhmä toivoo saavansa tietoa jokaisesta (meri)kotkahavainnosta kevätkaudella alueellamme. Suurin osa niistä kotkista, jotka näkyvät kevään stajauspaikoissa lienevät vierailuvia kotkia, koska ruokintapaikoillamme käyvistä kotkista arvioidaan ainoastaan 1/3 olevan ”omia”.

Kokonaiskuvan saamiseksi on tärkeää saada tietoa siitä, mihin talven kotkat lähtevät keväällä. Viime kevättalvena, kun olimme päästäneet kotkat ”vapaiksi” (= lopettaneet ruokinnan), tuli heti ilmoituksia muuttavista kotkista.

Kuinka suuri on tämä ruokittava talvikanta sitten? Se riippuu talvesta. Kylmänä talvena kotkat lähtevät eteenpäin, mutta aina joku kymmenkunta jää tänne. Leutoina talvina voi jäädä arvion mukaan yli viisikymmentä. Viime talven kotkista arvioitiin noin kolmanneksen olevan ”omia”, kolmannes oli vierailuvia merikotkia, ja loput maakotkia. Maakotkat ovat yleensä nuoria, vasta viime vuosien aikana on näkynyt vähän enemmän vanhempia (2—4 v.) maakotkia.

Uusia pesimispaikkoja

Yksi syy talviruokintaan oli ympäristömyrkyt. Mutta kotkia uhkasi myös m.m. pesäpaikkojen katoaminen ja siksi projekti otti työkseen sopivien pesimisympäristöjen suojelemisen. Tässä ovat kuitenkin kotkat itse viime vuosina tulleet mukaan auttamaan. Osa niistä on nimittäin luopunut kovista vaatimuksistaan "sopivista pesimisympäristöistä", ja pesii sellaisissa paikoissa, missä vielä parikymmentä vuotta sitten oli mahdotonta edes ajatella kotkan asustavan.

Syyt tähän uuteen pesimiskäytäntöön on arvioitu monenlaisiksi. Yksi syy lienee kuitenkin se, että merikotka, kun sitä ei enää vainota, ei ole niin arka. Se voi asettua lähemmäksi ihmisten toimintoja. Mutta mikään ei kyllä viittaa siihen ettei kotka enää olisi erittäin arka pesäpaikallaan. Jos sitä häiritään pesimiskaudella, se hylkää todennäköisesti vieläkin pesänsä heti.

Tämä merikotkien uusi tapa valita pesäpaikkansa vaatii yhä enemmän varovaisuutta. Jos kevätkaudella jokin viittaa siihen, että merikotka oleskelee jossain paikalla, on parasta heti lähteä toiseen suuntaan. Sen jälkeen pitäisi tietysti ilmoittaa havainnoistaan merikotkatyöryhmälle. On nimittäin erittäin tärkeää, että työryhmällä on jatkuvasti tuntuma siihen miten paljon kotkia alueella on j.n.e., jotta voitaisiin seurata projektin tulosta ja ottaa huomioon uudet tilanteet.

Maa-ilman Luonnon Säätiön merikotkatyöryhmän eräs tärkeimmistä tehtävistä oli alussa käynnistää merikotkien talviruokinta. Työryhmän tämän hetken tärkeimpiä päämääriä on voida lopettaa talviruokinta. Jos, tai kun merikotkat pärjäävät ilman sitä.

Sammanfattning

Mår havsörnen bra?

WWF började arbeta med att räd-

da havsörnen för ca 20 år sedan. Då hade populationen sjunkit oronande mycket och produktionen av ungar var mycket låg. Trots regelbundna utfodringar på vintern var häckningsframgången länge dålig, tills år 1987 då situationen glädjande nog gick mot det bättre. Det året fick örnarna i Åbolands skärgård 5 ungar.

Den positiva trenden fortsatte och år 1988 föddes åtta, 1989 sju och i år igen 8 ungar.

Fr.o.m. år 1982 har största delen av örnarbetet utförts med hjälp av m/s Ruokki, ett föredetta sjöbevakningsfartyg. Utfodringsplatserna befinner sig på avlägsna platser eftersom skygga fåglar behöver matro. De sista åren har man upptäckt att örnarna börjat häcka på platser som det varit helt omöjligt att tänka sig att de skulle ha häckat på för 20 år sedan.

Ett av de viktigaste målen för havsörngruppen för tillfället är att kunna sluta med vinterutfodringen. □

Saariston haaskoilla ruokailevista kotkista arviolta kolmannes on saariston omaa merikotkakantaa.

Av utfodringsplatsernas örnar är ca en tredjedel skärgårdens 'egna'.

Pesimäaikana harvinaista pikkusieppoa tavataan muuttoaikoina säännöllisesti ulkosaaristossa. Den sällsynta mindre flugsnapparen ses regelbundet på fågelstationerna.

Uhanalainen laji

Pikkusiepon esiintyminen TLY:n alueella

Pikkusieppo havaittiin Suomessa ensi kertaa vuonna 1876, TLY:n alueella kesällä 1943. Laji on tyypillinen ns. lintuasemalaji. Pesimäaikaan se on harvinainen koko maassa, mutta muuttoaikana sitä tavataan säännöllisesti ulkosaaristossa. TLY:n alueella pesii arviolta 5–10 paria. Tämä katsaus perustuu TLY:n lintuhavaintoarkiston tietoihin.

Sampo Kunttu,
Timo Nikkanen
ja Juhana Piha

Pikkusieppoja tavataan vuosittain TLY:n alueella. Muuttoaikoina se on ulkosaaristossa melko tavallinen, keväisin ja syksyisin läpimuuttavien lintujen määrä on varmasti kymmeniä. Mantereella laji on muuttoaikoina huomattavasti harvinaisempi, vuosittain havaitaan muutamia läpimuuttavia yksilöitä. Pesimäaikoina pikkusieppo on erittäin harvalukuinen ja varmistettuja pesintöjä TLY:n alueella on vain muutama. TLY:n alueen pesivä kanta on arviolta 5–10 paria.

Esiintyminen Suomessa

Pikkusieppo on maamme harvalukuisimpia pesimälintuja. Pesiviä pareja arvioidaan olevan 200–300 (Suomen Lintuatlas). Lajia pidetään tämän vuosisadan uudistulokkaana. Se on levinnyt Suomeen kaakosta käsin ja Suomessa sen levinneisyys onkin selvästi kaakkois-painotteinen. Lajin kannankehitys on jossain määrin epäselvä, mut-

ta vaikuttaa todennäköiseltä, että viimeisten 25 vuoden aikana kanta ei ole mainittavasti runsastunut. Lajin ominaispiirteenä on se, että pesivä kanta on huomattavan niukka, mutta sitä vastoin laji on varsin yleinen muuttoaikoina ulkosaaristossa. Tästä syystä sitä pidetään tyypillisenä ns. lintuasemalajina.

Ensimmäinen Suomen pikkusieppohavainto tehtiin vuonna 1876, jolloin lajin pesä löydettiin Kirkkonummelta, vaikkakin pesä tunnistettiin vasta myöhemmin. Seuraava havainto on vuodelta 1906 Sippolasta, ja seuraavat vuosina 1910 ja 1915 Nurmekselta (PLVK).

Esiintyminen TLY:n alueella

Pikkusieppo esiintyy vuosittain TLY:n alueella. Eniten havaintoja arkistoon on kertynyt saaristosta, lähinnä Jurmosta, Utöstä ja Vänöstä. Jurmosta on joinakin vuosina muuttoaikaan havaintoja lähes päi-

vittäin. Tämä luonnollisesti aiheuttaa sen, että läpimuuttavien lintujen kokonaismäärää on hyvin vaikea arvioida. Lukumääräisesti mantereella havaintoja on vain pieni osa saariston määristä.

Ehdoton valtaosa pikkusieppohavainnoista on muuttoaikaisia. Pesimäaikaan kesä—heinäkuussa lajia tavataan kyllä vuosittain, mutta yksilömäärät jäävät melkoisen vähäisiksi (noin 5—10 vuodessa).

Kunnittain tarkasteltuna ylivoimaisesti eniten havaintoja on tehty Korppoosta, toisella sijalla on Dragsfjärd ja kolmannella Kustavi. Eniten pikkusieppohavaintoja on tehty vuonna 1981, jolloin tehtiin noin 40 havaintoa.

TLY:n alueen ensimmäiset pikkusieppohavainnot ovat 1940-luvulta. Ensimmäisen havainnon teki Lars von Haartman 1.6.1943, jolloin Askaisten Lempisaaressa lauloi 2-vuotias koiras. Sama havainnoitsija näki saman vuoden syysnä 8.—11.9. samoilla alueilla myös nuoren linnun. Palmenin arkistosta löytyi pesimähavainto; P. Lehtinen totesi vuosina 1944—46 Paraisilla kolme pesivää paria. Vuosina 1946 ja 1948 laji tavattiin jälleen Askaisissa (Lars von Haartman), sekä vuonna 1949 Houtskarissa (P.O. Swanberg, julkaistu Ornis Fennicassa).

Muuttohavainnot

Pikkusieppo saapuu keväisin TLY:n alueelle keskimäärin toukokuun puolessa välissä (vuosien 1970—88 mediaani 14.5.). Aikaisin muuttaja on tavattu 4.5.1972 Ruisalon Luonnonsuojelualueella. Päämuutto tapahtuu toukokuun lopulla. Muutto jatkuu aina kesäkuun alkupäiviin asti. Viimeinen muuttajaksi tulkittava lintu on nähty 9.6.1977 Utössä, yksi koiras. Suurin kertymä yhden päivän ajalta samasta paikasta on Vänöstä 24.5.1978, jolloin saarella oli ainakin 9 yksilöä. Tällaisia kertymiä todetaan päämuuton aikaan lähes vuosittain.

Syysmuutto alkaa elo—syyskuun vaihteessa ja jatkuu lokakuun alkupuoliskolle saakka, viimeiset havainnot tehdään keskimäärin 9.10. (vuosien 1970—88 mediaani). Syys-

muuton alkamisesta on saatu tietoa varsinkin Jurmosta, Utöstä ja Vänöstä. Joinakin vuosina ensimmäiset syysmuuttajiksi tulkittavat havainnot on tehty jo elokuussa, mutta useimmiten syksyn ensihavainnot saadaan syyskuun alkupuoliskolla. Päämuutto tapahtuu syyskuun lopulla, jolloin voi parhaimmillaan yhden päivän aikana nähdä lähes kymmenen eri yksilöä Jurmossa, Vänössä tai Utössä.

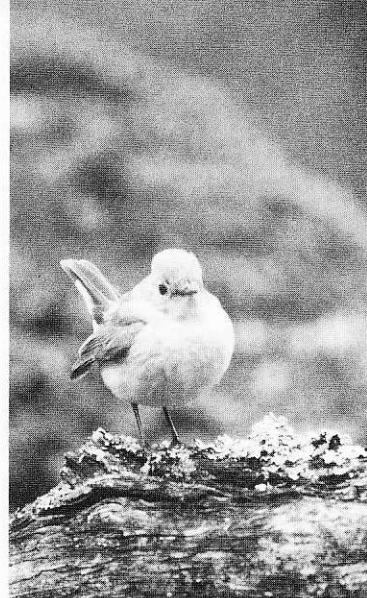
Seuraavassa ensimmäiset ja viimeiset havainnot vuosittain 1970—1988.

Vuosi	ensihavainto	viimeinen
1970	9.5.	9.10.
1971	18.5.	—
1972	4.5.	28.9.
1973	27.5.	7.10.
1974	15.5.	28.9.
1975	11.5.	18.10.
1976	12.5.	13.9.
1977	8.5.	8.10.
1978	21.5.	13.10.
1979	12.5.	9.10.
1980	25.5.	9.10.
1981	14.5.	10.10.
1982	8.5.	17.9.
1983	17.5.	9.10.
1984	16.5.	8.10.
1985	18.5.	7.9.
1986	6.5.	16.10.
1987	14.5.	20.10.
1988	13.5.	8.10.
mediaani	14.5.	9.10.

Pesimäaikaiset havainnot

Pikkusieppo pesii harvalukuisena lehdoin ja sekametsissä. Pesä on puunrunгон laaja-aukkoisessa halkeamassa tai kannon päässäkin. TLY:n alueella pesintä on todettu havaintoarkiston tietojen mukaan vain seitsemän kertaa, ensimmäinen v. 1944 Paraisilla. Seuraavassa on lueteltu kaikki TLY:n alueen pesinnät.

Vuosina 1944—46 Paraisilla kolme paria (P. Lehtinen), 1964 Yläneellä yksi pari (Mustakallio), 1977 Nauvossa yksi pari, jolla kolme munaa (M.J. Saarinen), 1978 Perniössä yksi pari, jolla poikue (J. Karhumäki) ja 1978 Dragsfjärdissä yksi pari, jolla kolme munaa (M.J. Saarinen).

Jukka Grönlund

Pikkusiepon pesinnästä TLY:n alueella on vain 7 havaintoa.

Det finns bara sju konstaterade häckningar av mindre flugsnappare på AÖF:s område.

Näiden lisäksi on todettu muutamia pesintään viittaavia havainnoita, kuten sopivilla pesintäbiotoopeilla tavattuja pareja tai laulavia koiraita. Tällaisia havaintoja on tehty etenkin Salon itä- ja eteläpuolella sijaitseissa kunnissa (Perniö, Kiikala, Kisko, Suomusjärvi). Esimerkiksi 3.6.1983 Jarmo Laine ja Markku Harmanen seurasivat Perniön Maasillassa pikkusieppoparin ”hurjaa takaa-ajoa ja muuta soidinta. Kävivät aina välillä tarkastamassa yhtä ja samaa koloa pystyyn kuivuneessa koivupötkelössä. Kolo sijaitti noin 10 metrin korkeudella”.

Käyttäytyminen ja biotooppi

Muutamassa kymmenessä arkistokortissa oli tarkemmin kuvattu havaintoa ja havaintoympäristöä.

Havaintojen perusteella näyttää siltä, että pikkusieppo viihtyy puuden latvuksissa ja on näin ollen aika vaikeasti nähtävissä, esimerkiksi Jorma Tenovuon havaitsi 21.5.1964 pikkusiepon Turussa Jalostajan koivikossa, ja ”lintu liikkui aivan

Seppo Sällylä, Kukanen Varesjoki

koivujen latvaosissa, ei onnistuttu näkemään". Joidenkin palautettujen havaintojen perusteella pikkusieppo on hyvin vilkas ja liikkuu paljon.

Biotoopin kuvauksia oli noin 30 kortissa. Havaitsemisbiotoopit ovat niiden perusteella melkoisen vaihtelevia. Laulavia koiraita on tavattu etenkin kuusivaltaisissa tiheissä vanhoissa korvissa, useimmiten alueella on kolopuita. Usein lintuja on havaittu myös rehevissä lehtomaisemissa. Seuraavassa biotooppikuvauksia:

"Jyrkkä rinne joen rannassa. Tiheä vanha kuusikko, paikoitellen seassa lehtipuita" (20.6.1984 Perniö, Maasilta, Jarmo Laine ja Markku Harmanen).

"Järeää koivua ja kuusta kasvava korpinothko, jossa myös idänuunilintu esiintyy" (3.6.1984 Suomusjärvi, Sallittu, M. Halttunen).

"Kuusia kasvava korpitiheikkö, vanhaa metsää" (15.9.1973 Parainen Lemlahti, Raimo Jauhiainen).

"OMT-sekametsä, vallitsevina puulajeina kuusi, koivu ja mänty, em. järjestyksessä (10.6.1964, Tavassalo, Mustajärvi, Rauno Tenovuoto ym.).

"Laulava koiras Lenholmin seka-

lehdossa, jossa pääasialliset valta-puut tammi ja haapa" (15.7.1974 Parainen, Lenholm, Esko Gustafsson ja Veijo Peltola).

"Rehevää lehtoa saaren keskellä, kostea notkelma, jossa muutama isompi koivu ja leppä" (19.6.1974 Korppoo Kräkskär, Vesa Multala).

"Entinen hevoshaka, jossa kasvaa melko harvassa vanhoja mäntyjä ja kuusia, aluskasvillisuus tiuhaa seljapensaikkaa" (18.6.—3.7.1985 Turku Kaarningon metsäsäästiö, Jarmo Laine).

Lopuksi vielä Markku J. Saari-sen tekemä pesimähavainto 11.6.1977 Nauvon Lillandetissa: "Koivuvaltainen lehto, jossa kaksi laulavaa koirasta. Pesä 5 metrin korkeudella kuolleessa haavassa, koloutuneessa vanhassa oksassa; pesässä oli ainakin kolme munaa. Tunnetusti huonona silppaajana minun täytyi kiivetä viereiseen elävään puuhun ja kurkistella kiikarilla puunlatvasta linnun pesään".

Kiitokset

Kaikille havaintonsa palauttaneille, sekä Tuomas Kuntulle, joka avusti tietokoneistauksissa.

Pikkusiepon pesimäympäristöä parhaimmillaan.

Mindre flugsnapparens häckningsbiotop som bäst.

Sammanfattning

Förekomsten av mindre flugsnappare på föreningens område

Den mindre flugsnapparen är en sas. typiska stationsfågel. Vid häckningstid är den sällsynt i hela landet, men under sträckningstid påträffas den regelbundet i yttre skärgården. Finlands häckande population är 200–300 par. Ungefär 5–10 par beräknas häcka på föreningens område. Mindre flugsnapparen sågs för första gången i Finland 1876, på föreningens område 1943. I medeltal anländer den första flyttaren 14.5 till sydvästliga Finland och den sista ses i medeltal 9.10. Toppsträcket är i slutet av maj, på hösten i slutet av september. Arten uppträder i olika slags habitat i lövskog och blandskog. Sjungande hanar har dock närmast påträffats i grandominerade tätta gamla urskogar. Eftersom arten trivs i trädtopparna är den ofta svår att se. □

Friskalanlahti ja Rauvolanlahti — lintulahdet Turun kupeella

Linnuntietä lahdet sijaitsevat vain parin kilometrin etäisyydellä toisistaan, ja ne on otettu huomioon yhtenä yhdistettynä kohteena valtioneuvoston vuonna 1982 vahvistamassa valtakunnallisessa lintuvesien suojeluohjelmassa.

Turun kaupunki on rauhoittanut luonnonsuojelualueeksi omistamiinsa alueita molempien lahtien rannoilta. Olen laatinut Turun kaupungin ympäristönsuojelutoimistolle lintulahtien kunnostustöiden pohjaksi molemmilta lahdilta linnusto- ja kasvillisuus selvityksen (Lampolahti 1987, 1989). Tässä kirjoituksessa esitän lyhennelmän selvitysten tuloksista linnuston

Lounaisrannikkoamme luonnehtivat matalat, ruoikkoiset merenlahdet, jotka ovat tärkeitä lintujen pesimä- ja ruokailualueita. Aivan Turun kaupungin kupeessa sijaitsee kaksi hienoa lintulahtea: Friskalanlahti Hirvensalon kaakokislaidalla ja Rauvolanlahti Katariinanlaakson eteläpuolella Turun ja Kaarinan rajalla.

Janne Lampolahti

Friskala 25.9.1990

osalta. Alueiden harvinaisuushavainnot on koottu yhteen TLY:n arkistosta. Friskalanlahden lintutornista ja rantaniittyjen kunnostuksesta on Ukuliin kirjoittanut Laine (1989).

Lahtien yleispiirteet

Sekä Friskalanlahti että Rauvolanlahti ovat yleispiirteiltään samantyyppisiä: reheväkasvuisia ja rannoiltaan matalia merenlahtia, joita luonnehtivat tuuheat ruoikot. Molempien lahtien rantamilla kasvaa reheviä jalopuumetsiköitä: Pikku-Vihtilän lehtosaareke Friskalanlahdella sekä Vaarniemen ja Katariinanlaakson lehtoalueet Rauvolan rannoilla.

Mataluutensa takia lahdet ovat aina olleet ruoikkoisia, mutta niiden lintuvesiarvo on ihmistoiminnan aikaansaamaa. Rantoja laidunnettiin aikaisemmin, jolloin avoi-

met niityt tarjosivat kahlaajille pesimäpaikkoja. Rehevöittävät jätevedet niin pelloilta kuin asutuksesta mahdollistivat lintulahtien valtaavan orgaanisen perustuotannon eli kasvien ja selkärangattomien pikku-eläinten ylenpalttisen runsauden, johon taas lintujen hyvinvointi lahdilla perustuu. Vanhempi turkulainen lintumiespolvi muistaa Rauvolanlahden pohjukkaan laskeutuneen pas., eh, valtaojan, jonka hetkekköisellä suulla asusti ainutlaatuisen runsas rantakanalajisto.

Koska näiden lahtien luonnonarvot ovat ihmisen luomia, niin alueiden totaaliseen luonnontilaan jättäminen vähentää niiden lintuvesiarvoa nopeasti. Luonnonsuojelun sijasta meidän tulee puhua luonnonhoidosta kuten ruotsalaiset: naturvård.

Lintuvesien kohtalona on kukoistuskauden jälkeen kasvaa umppeen — biologit puhuvat luontai-

Friskalanlahdella pesii lähes tuhat lintuparia. Friskalaviken.

sesta sukkessiosta. Ulkonaisesta samankaltaisuudestaan huolimatta Friskala ja Rauvola eroavat toisistaan huomattavasti. Elämää sykkivä Friskalanlahti satoine lintupareineen elää nyt kukoistuskautaan, mutta Rauvolanlahti on jo parhaat päivänsä nähnyt.

Kurkistus vedenpinnan alle kertoo syyn. Friskalanlahden tuuheat vedenalaiset uposlehtisten vesikasvien yhdyskunnat ja ruoikkolabyrintin suojaiset lampareet kuhisevat elämää ja tarjoavat ravintoa linnunpoikasille. Jätevedet ovat sen sijaan ylirehevöittäneet Rauvolanlahden ja tuhonneet sieltä vesikasvillisuuden: pohja on aution kasviton tai limamaisen viherlevän tuhrima. Tämä näkyy kyllä alueiden vesilinnustoa vertailtaessa.

Kuivan maan puolella kehitys on ollut samansuuntaista. Rannat on vallannut järeä, yksitoinen ruoikko sekä maan puolelta rannoille on työntynyt pensaikko ja korkea ruohosto. Ruoikoiden ja pensaikoiden linnusto on siten ymmärrettävästi runsastunut.

Friskalanlahden laakeille rannoille on jäänyt joitakin avoimia merenrantaniittyjä, joita kylläkin uhkaa ilman hoitotoimia umpeenkasvu.

Turun kaupunki omistaa nykyisin suurimman osan Friskalanlahdesta, ja alueen kunnostustoimet ovat jo alkaneet (Laine 1989). Friskalan tulevaisuus näyttää harvinaisen valoisalta.

Rauvolanlahti onkin ongelmallisempi. Suunnitteilla on lahden

pohjukan kiertävä pitkospuureitti sekä vanhan ojansuiston entisöinti ohjaamalla pohjukkaan laskevan ojan vedet makaamaan niitylle. Itse vesialue on kuitenkin niin yli-rehevöitynyt ja kuollut, että on epävarmaa elpyykö se koskaan kunnan lintulahdeksi.

Alueiden nykyinen linnusto

Takseerasin Friskalanlahden linnuston vuonna 1987 ja Rauvolanlahden linnuston vuonna 1988. Tarkemmat tulokset ja työmenetelmät on julkaistu muualla (Lampolahti 1987, 1989). Vesi- ja lokkilinnut on laskettu toukokuussa kaukoputken avulla, kahlaajien ja harvalukuisten varpuslintujen pari-

määrät on arvioitu kartoitusmenetelmällä ja yleisempien ruoikko- ja varpuslintujen kanta on arvioitu linjalaskentamenetelmällä (Koskimies & Väisänen 1988).

Taulukossa 1 on esitetty pesivien kosteikkolintujen parimäärät tutkimusalueella. Kosteikkolinnuiksi katsotaan lajit, joiden kannasta huomattava osa pesii erilaisilla kosteikoilla (esim. vesilinnut ja kahlaajat) tai lajit muuten ovat hyvin luonteenomaisia kosteikkojen lintuja (esim. västäräkki ja punavarpunen).

Lintulahtien pesimälajistoon kuuluu muitakin lajeja (esim. varis ja käki), mutta niiden kannasta pääosa pesii muualla kuin kosteikoilla. Jako on tulkinnanvarainen, ja olen käyttänyt samaa lajiston

Taulukko 1. Friskalanlahden (F) ja Rauvolanlahden (R) nykyinen linnusto (pesivää paria).

Friskala och Rauvola vikarnas nutida fågelfauna. Antal häckande par.

Laji		F	R	Yht.	%
Silkkiuikku	<i>Pod cri</i>	50	3	53	4.5
Sinisorsa	<i>Ana pla</i>	20	9	29	2.5
Tavi	<i>Ana cre</i>	3	3	6	0.5
Heinätaivi	<i>Ana que</i>	1	—	1	0.1
Haapana	<i>Ana pen</i>	3	2	5	0.4
Lapasorsa	<i>Ana cly</i>	4	—	4	0.3
Tukkasotka	<i>Ayt ful</i>	14	2	16	1.4
Punasotka	<i>Ayt fer</i>	1	1	2	0.2
Telkkä	<i>Buc cla</i>	8	6	14	1.2
Isokoskelo	<i>Mer mer</i>	1	—	1	0.1
Kyhmyjoutsen	<i>Cyg olo</i>	2	1	3	0.3
Nokikana	<i>Ful atr</i>	21	—	21	1.8
Töyhtöhyppä	<i>Van van</i>	5	—	5	0.4
Taivaanvuohi	<i>Gal gal</i>	8	3	11	0.9
Isokuovi	<i>Num arq</i>	4	1	5	0.4
Rantasipi	<i>Act hyp</i>	2	1	3	0.3
Punajalkaviklo	<i>Tri tot</i>	10	1	11	0.9
Naurulokki	<i>Lar rid</i>	440	—	440	37.5
Kiuru	<i>Ala arv</i>	—	2	2	0.2
Kivitasku	<i>Oen oen</i>	1	—	1	0.1
Pensastasku	<i>Sax rub</i>	3	6	9	0.8
Satakieli	<i>Lus lus</i>	3	1	4	0.3
Pensassirkkalintu	<i>Loc nae</i>	2	4	6	0.5
Ryतिकerttunen	<i>Acr sci</i>	40	17	57	4.9
Luhtakerttunen	<i>Acr ris</i>	2	11	13	1.1
Viitakerttunen	<i>Acr dum</i>	—	2	2	0.2
Rastaskerttunen	<i>Acr aru</i>	1	—	1	0.1
Ruokokerttunen	<i>Acr sch</i>	180	80	260	22.1
Niittykirvinen	<i>Ant pra</i>	3	3	6	0.5
Västäräkki	<i>Mot alb</i>	4	1	5	0.4
Keltävästäräkki	<i>Mot fla</i>	11	4	15	1.3
Punavarpunen	<i>Car ery</i>	8	15	23	2.0
Pajusirku	<i>Emb sch</i>	100	40	140	11.9
yhteensä		955	219	1174	

jaottelua kuin valtakunnallisessa lintuvesien suojeluohjelmassa on käytetty lintuvesien suojelupistearvon määrittämiseen.

Taulukossa 2 on esitetty linjalaskennoilla arvioituja rantalinnuston tiheyksiä tutkimusalueilla. Saadut tiheydet ovat aina suhteellisia tiheyksiä, ja niillä voidaan vertailla eri alueiden linnuston koostumusta ja tiheyksiä, mikäli laskennat on suoritettu samalla tavalla. Mikäli tunnemme alueen lintutiheyden ja pinta-alan, voimme laskea linjalaskennan antamasta suhteellisesta tiheydestä kannanarvion. Se on joka tapauksessa laskentoihin eikä mutua-menetelmään (musta tuntuu että..) perustuva kannanarvio.

Tiivistelmänä taulukoista 1 ja 2 totean, että viiden runsaimman

Naurulokki on Friskalanlahden valtalaji, mutta Rauvolanlahdelta se puuttuu.

I Friskalaviken är skrattmäsen den vanligaste häckande arten, men i Rauvolaviken saknas den helt.

Taulukko 2. Friskalanlahden (3,6 km) ja Rauvolanlahden (4,3 km) ruoikko-linjalaskentojen antamia linnustotiheyksiä. N = havaitut parit ja d = lajin suhteellinen tiheys. Korjauskerrointa ($y = 1.48$ Friskalassa ja $y = 1.28$ Rauvolassa) ei ole käytetty. Fågeltätheten enligt beräkningarna i vassen. N = observerade par och d = artens proportionella täthet. Korrigeringskoefficient har inte använts.

Laji		Rauvola		Friskala	
		d	n	d	n
Fasaani	<i>Pha col</i>	1.47	5	—	—
Käki	<i>Cuc can</i>	0.15	1	0.43	2
Niittykirvinen	<i>Ant pra</i>	16.05	13	5.59	5
Keltävästäräkki	<i>Mot fla</i>	35.98	20	21.00	9
Västäräkki	<i>Mot alb</i>	1.87	1	6.97	3
Pensastasku	<i>Sax rub</i>	11.99	8	6.04	3
Pensassirkkalintu	<i>Loc nae</i>	5.28	5	2.53	2
Ruokokerttunen	<i>Acr sch</i>	210.65	167	355.94	229
Luhtakerttunen	<i>Acr ris</i>	42.46	13	—	—
Rytikerttunen	<i>Acr sci</i>	45.35	40	37.94	28
Pensaskerttu	<i>Syl com</i>	15.89	11	12.11	7
Pikkulepinkäinen	<i>Lan col</i>	5.02	2	—	—
Varis	<i>Cor nix</i>	1.67	5	0.42	1
Punavarpunen	<i>Car ery</i>	40.57	40	14.78	12
Keltasirkku	<i>Emb cit</i>	1.20	1	2.97	2
Peltosirkku	<i>Emb hor</i>	—	—	1.58	1
Pajusirkku	<i>Emb sch</i>	107.30	75	190.41	107

Mikko Tamminen, Nii 8.6.1986

lintulajin: **naurulokin, ruokokerttusen, pajusirkun, rytikerttusen ja silkkiuikun** osuus lahtien linnustosta on yli neljä viidesosaa.

Friskala ja Rauvola muodostavat yhdessä valtakunnallisesti arvokkaan lintuvesikokonaisuuden, missä pesii puolentoistasataa vesilintuparia ja toistatuhatta paria muita kosteikkolintuja.

Läheisten lehtoalueiden kanssa ne muodostavat arvokkaan ja monipuolisen retkeily-, opetus- ja tutkimuskohteen aivan Turun eteläsimpien lähiöiden tuntumaan. Ne ovat helposti julkisilla kulkuneuvoilla saavutettavia (Kaksikerran bussit Friskalaan, Katariinan ja Uittamon bussit Rauvolaan) retki-kohteita ja siksi suosittuja muutontarkkailukohteita.

Aamuvirkku ornitologi ehtii keväällä mainiosti käydä ennen kouluun/töihin menoa katsastamassa viimeisimmät muuttajat Rauvolassa tai Friskalassa — vastaava ammureippailu ei monessa kaupungissa onnistu.

Rantakanat

Rauvolanlahti tuli 1970-luvulla kuuluisaksi maamme tiheimmäs-

tä rantakanakannastaan (taulukko 3). Nämä lajit ovat piileskeleviä, vaikeasti havaittavia, lähinnä vain öiseen aikaan äänneleviä lintuja. Nykyisin lahdella ei pesi enää ainnuttakaan rantakanaa.

Taulukko 3. Luhtakanan (Raqu), luhtahuitin (Ppor) ja liejukanan (Gchl) paimäärät Rauvolanlahdella vuosina 1965–1988 (Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen havaintoarkisto).

Häckande par av vattenrall, småfläckig sumphöna och rörhöna i Rauvola åren 1965–1988.

	Raqu	Ppor	Gchl
1965	2	—	—
1966	2	—	—
1967	—	—	—
1968	—	—	—
1969	2	—	1
1970	2	—	—
1971	2	—	1
1972	3	—	2
1973	5	1	5
1974	8	—	4
1975	7	2	5
1976	5	1	4
1977	1	1	2
1978	3	—	1
1979	2	1	—
1980	2	—	—
1981	1	1	—
1982	1	1	1
1983	1	—	—
1984	1	—	—
1985	1	—	—
1986	—	—	—
1987	—	—	—
1988	—	—	—

Luhtakana vakiintui linnustoomme vasta 1950-luvulla. Rauvolanlahden vanhimmat luhtakanahavainnot ovat vuosilta 1954, 1955 ja 1961. Ainakin vuodesta 1965 lähtien luhtakana pesi Rauvolanlahdella säännöllisesti vuoteen 1985 saakka. 1970-luvun puolivälin lauhoina talvina luhtakana jopa talvehti Rauvolanlahdella: laji nähtiin lahdella 7.3.1975 ja 18.1.1976

Friskalanlahdelta on ilmoitettu vain yksi luhtakanahavainto: 15.4.1975. Tämä voi kyllä osoittaa enemmän laiskuutta havaintojen palautusinnossa kuin lajin todellista puuttumista lahdelta.

Turkulaisten lintumiesten loppukesällä ja syksyllä suorittama rantakanarengastus Rauvolanlahdella

Harmaahaikera on syksyn vakiovieras Rauvolanlahdella. Grähäger.

Matti Valtia

tuotti 1970-luvun puolivälissä oloissamme ainutkertaisia rengastusmääriä (Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen havaintoarkisto):

Antalet ringmärkta sumphöns i Rauvola på 1970-talet.

	1973	1975	1976	summa
Raquaticus	23	59	17	99
Pporzana	3	40	1	44
Gchloropus	5	12	7	24

Suuret rengastusmäärät kertovat myös Rauvolanlahden merkityksestä rantakanojen muutonaikaisena levähdysalueena. Rantakanojen äärimmäisen piileskelevästä elämästä kertoo se, että 1970-luvulta ei arkistossa ole kuin yksi havainto huutelevasta **luhtahuittista** Rauvolassa (7.7.1977). Kuitenkin lajin tiedettiin pesivän Rauvolanlahdella (taulukko 3).

Luhtahuitin puuttuminen Friskalanlahdelta sen sijaan lienee todellista. Tiedossa on vain havainnot kesiltä 1960 ja 1961 — ajalta jolloin lahtea vielä laidunnettiin. Muutenkin luhtahuitti karttaa merenrantaniittyjä.

Liejukanan valtakausi Rauvolanlahdella oli lyhyt. Laji pesi alueella vuosina 1972—1978. Muut havainnot koskenevat muuttomatkalla pysähtyneitä lintuja. Myös liejukana talvehti 1970-luvulla Rauvolanlahdella: havaintoja on talvehtivasta yksilöstä 11.1.—5.2.1975.

Yölaulajat

Pensassirkkalintu on vasta 1980-luvulla alkanut pesiä säännöllisesti Friskalan- ja Rauvolanlahdella (taulukko 4). Pensassirkkalinnun vakiintuminen kertoo koko Etelä-Suomessa 1950-luvulta lähtien tapahtuneesta maatalousmaiseman merkittävästä muutoksesta: ulkolaidunnuksen avoimina pitämät rantaniityt ja pellonlaitteet pensoittuvat ja kasvavat umpeen. Niittyjen lintuyhteisöjen tilalle on syntynyt aivan oma pensaikkojen ja ruoikoiden lintuyhteisönsä, jonka monet lajit ovat vasta sodanjälkeisen ajan tulokkaita lintumaailmassamme.

Viitasirkkalinnusta on vain kaksi havaintoa alueilta:

Taulukko 4. Pensassirkkalinnun (Lnae), rastaskerttusen (Aaru), viitakerttusen (Adum) ja luhtakerttusen (Apal) revii-määrät Rauvolanlahdella (R) ja Friskalanlahdella (F) 1970–1988 (Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen havaintoarkisto).

Revirantal för gräshoppsångare, trastsångare, busksångare och kärrsångare i Rauvola och Friskala 1970–1988.

	Lnae		Aaru		Adum		Apal	
	R	F	R	F	R	F	R	F
1970	—	1	—	—	—	—	—	—
1971	1	1	1	—	—	—	—	—
1972	—	—	—	—	—	—	—	—
1973	—	—	—	—	—	—	—	—
1974	—	—	—	—	—	—	2	—
1975	—	—	—	—	—	—	1	—
1976	1	—	—	—	—	—	2	—
1977	—	—	—	—	—	—	2	—
1978	1	—	—	—	1	—	3	—
1979	—	—	—	—	—	—	1	—
1980	—	4	1	—	3	—	1	—
1981	2	—	—	—	—	—	2	—
1982	1	—	—	—	1	—	—	—
1983	—	—	—	—	—	—	1	—
1984	1	—	—	—	—	—	2	—
1985	1	2	1	—	1	—	3	1
1986	6	—	—	—	—	—	2	3
1987	3	2	—	—	—	—	—	2
1988	4	2	—	—	2	—	11	2
Yht.	21	12	3	—	8	2	34	5

12.—27.6.1982 1 Ä Rauvolanlahdella ja 15.6.—1.7.1986 1 Ä Friskalanlahdella.

Lounaasta maahamme levinnyt **luhtakerttunen** on tällä vuosikymmenellä valloittanut hämmästyttävän nopeasti koko Lounais-Suomen. Ensimmäisen kerran luhtakerttunen havaittiin Rauvolanlahdella vuonna 1974. Kesällä 1988 luhtakerttunen oli Rauvolanlahdella runsaampi kuin koskaan, ja laji on vakiintunut Friskalanlahdellekin (taulukko 4).

Luhtakerttunen on pensaikkojen ja korkeiden ruohostojen pesimälintu, joka kuitenkin on levittäytymässä lounaisrannikolla myös ruoikoihin pesimälinnuksi. Näin on syntymässä mielenkiintoinen kilpailutilanne. Ruoikoissa on Suomessa pesinyt vain neljä varpuslintulajia: ruoko-, ryti- ja rastaskerttunen sekä pajusirkku. Ryti- ja rastaskerttunen ovat vasta viime vuosikymmenten tulokkaita linnustossamme ja nyt on neljäskin kertuslaji tunkeutumassa ruoikoihin — kaikkein yksitoikkoisimpaan pesimäympäristöön Suomen luonnossa.

Viitakerttunen on luhtakerttusen kaakkoinen sisarlaji, joka ei ole

vakiintunut länsirannikolle. Eräinä keväinä viitakerttunen pesii paikoin runsaanakin Länsi-Suomessa, mutta seuraavana kesänä laji saattaa olla tyystin kateissa.

Myöskään **rastaskerttunen** ei ole asettunut säännölliseksi pesimälajiksi Turun lintulahdille, vaikka lajin pesimäympäristöä, vankkaa ruoikkoa, olisi yllin kyllin tarjolla ja laji on runsastunut Suomessa 1980-luvulla.

Harmaahaikara

Harmaahaikara on syyskesäisen Rauvolanlahden vakituisia tuttavuuksia. Laji pesii yleisenä heti Suomen eteläpuolella ja loppukeksällä maahamme saapuu kierteleviä poikueita ja pesimättömiä lintuja heinäkuun alusta lähtien. Viimeiset haikarat lähtevät vasten jäätymistä. Myös keväisin havaitaan joitakin harmaahaikaroita Turun seudulla, ja laji pesii suurena harvinaisuutena paikoin Etelä-Suomessa.

Aikaisimmat harmaahaikarat on tavattu Rauvolanlahdella 26.3.1972 ja 29.3.1983. Syksyn myöhäisimmät havainnot ovat 27.10.1984 ja 12.11.1984. Joukkoon mahtuu pari

Pensassirkkalintu tunnelmoi kesäyössä. Gräshoppsångare.

Seppo Säilylä, Veitakkala

Taulukko 5. Rauvolanlahdella vuosina 1970–1988 havaitut harmaahaikarat (Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen havaintoarkisto). Määrät yksilöitä. Antal observerade gråhäger i Rauvola åren 1970–1988.

	maaliskuu—kesäkuu	
	mars—juni	heinä—marraskuu
1970	2	—
1971	1	—
1972	1	3
1973	—	—
1974	—	3
1975	4	—
1976	—	58
1977	1	2
1978	1	—
1979	1	3
1980	—	13
1981	—	1
1982	—	6
1983	2	—
1984	3	35
1985	—	1
1986	—	8
1987	—	8
1988	—	2

keskikesän havaintoakin: 14.6.1983 ja 3.7.1982. Useimmiten harmaahaikarat on nähty yksinään tai 2—3 linnun pikkuparvina, mutta hyvinä haikarasyksyinä 1976 ja 1984 suurimmissa parvissa on ollut 5—8 yksilöä, esim. 14.—16.8.1976 8 yks.

Friskalanlahdelta on sen sijaan tiedossa vain 9 havaintoa harmaahaikarasta 1980-luvulta. Tätä ennen laji oli havaittu Friskalassa vain kerran: 8.8.1968 3 m S. Yhtä kesäkuun havaintoa lukuunottamatta (29.6.1985 1 m NW) havainnot sijoittuvat heinä—syyskuulle (yhteensä 13 yksilöä).

Mustatiira

Toinen lintulaji, jota tavataan lintuvesillä kesäaikaan kiertelemässä mutta joka pesii Suomessa vain suurena harvinaisuutena, on **mustatiira**. Mustatiira on tavattu lintulahdilla vain kesäaikaan, ja touko-kesäkuun vaihteen havainnot koskevat muuttavia lintuja.

Kaikkiaan Rauvolanlahdella on nähty 19 mustatiiraa (Turun Lintu-

tieteellisen Yhdistyksen havaintoarkisto); määrät yksilöä:

19.5.1954	1	18.5.1971	1
27.5.1967	1	12.7.1975	2
27.5.1968	1	18.5.1976	2
22.5.1969	1	25.5.1976	1
28.5.1969	2	20.6.1976	1
2.6.1969	1	23.5.1982	1
5.—6.6.1969	1	25.5.1983	1
1.—2.6.1970	1	1.7.1988	1

Friskalanlahdella mustatiira on havaittu neljästi:

24.5.1953	1
26.5.1982	1
2.6.1983	1
20.5.1984	1

Suurharvinaisuudet

Alueilla tavattu harvinaisin pesimälintu on eittämättä valkopäätiainen (*Parus cyanus*), joka pesi vuonna 1975 risteytyneenä sinitiaisen kanssa Friskalan Pikku-Vihetilässä (Lehtonen 1976).

Turun Aluerariteetikomitea on hyväksynyt seuraavat harvinaisuushavainnot Rauvolanlahdelta:

pikku-uikku 25.—26.9.1985 1 yks., intianhanhi 12.1.1986 1 yks., muuttohaukka 14.4.1987 1 yks., alaskan-sirri 2.—3.5.1984 1 yks., heinäkurppa 1 yksilö 23.4.1981, 18.5.1981, 17.5.1983 ja 28.9.1985, ruusukottarainen 30.5.1985 1 ad, keltahemp-po 15.4.1982 2 yks. ja tundraurpiainen 11.2.1983 3 yks.

Heinäkurppasta, pesimälinnustomme harvinaisimmasta, on peräti kolme kevähavaintoa. Ja lopuksi pieni kuriositeetti: ARK ei ole saanut yhtään harvinaisuusilmoitusta Friskalanlahdelta.

Kiitokset

Turun kaupungin ympäristönsuojelulautakunta rahoitti linnustoselvitykset. Kari Karhu ja Jarmo Laine kaupungin ympäristönsuojelutoimistosta ovat kirjoituksen taustaeminenssejä. Vesa Multala ja Lasse Vilhunen luovuttivat kesän 1988 lintuhavaintojaan käyttööni ja Juhana Piha toimitti Turun Lintutieteellisen Yhdistyksen havaintoarkiston tietoja käyttööni. Lämpimät kiitokseni.

Mustatiiraa on havaittu Rauvolanlahdella selvästi useammin kuin Friskalanlahdella. Svarttärna.

Rauvola 27.9.1990

Nähtäväksi jää, elpyykö ylirehevöitynyt Rauvolanlahti vielä kunnan lintulahdeksi. Rauvolaviken.

Kirjallisuus

- Koskimies, P. & Väisänen, R.A. (toim.) 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. painos. 143 s. Helsingin yliopiston eläinmuseo.
- Laine, K. 1989: Friskalanlahden rantaniityt kunnostetaan. — Ukuli 20 (2): 15–17.
- Lampolahti, J. 1987: Friskalanlahden linnusto- ja kasvillisuusselvitys 1987. — Turun kaupungin ympäristönsuojelutoimiston julkaisuja 2/87: 1–30.
- Lampolahti, J. 1989: Rauvolanlahden linnusto- ja kasvillisuusselvitys 1988. — Turun kaupungin ympäristönsuojelutoimiston julkaisuja 4/89: 1–42.
- Lehtonen, R. 1976: Valkopäätiainen Parus cyanus risteytyneenä sinitiaisen kanssa Turussa. — Lintumies 11:57.

Sammanfattning

Två fågelvikar nära Åbo

Två bra fågelvikar, Friskala och Rauvola, befinner sig precis utanför Åbo. Författaren har gjort en fågel- och växt utredning som grund för renoveringen.

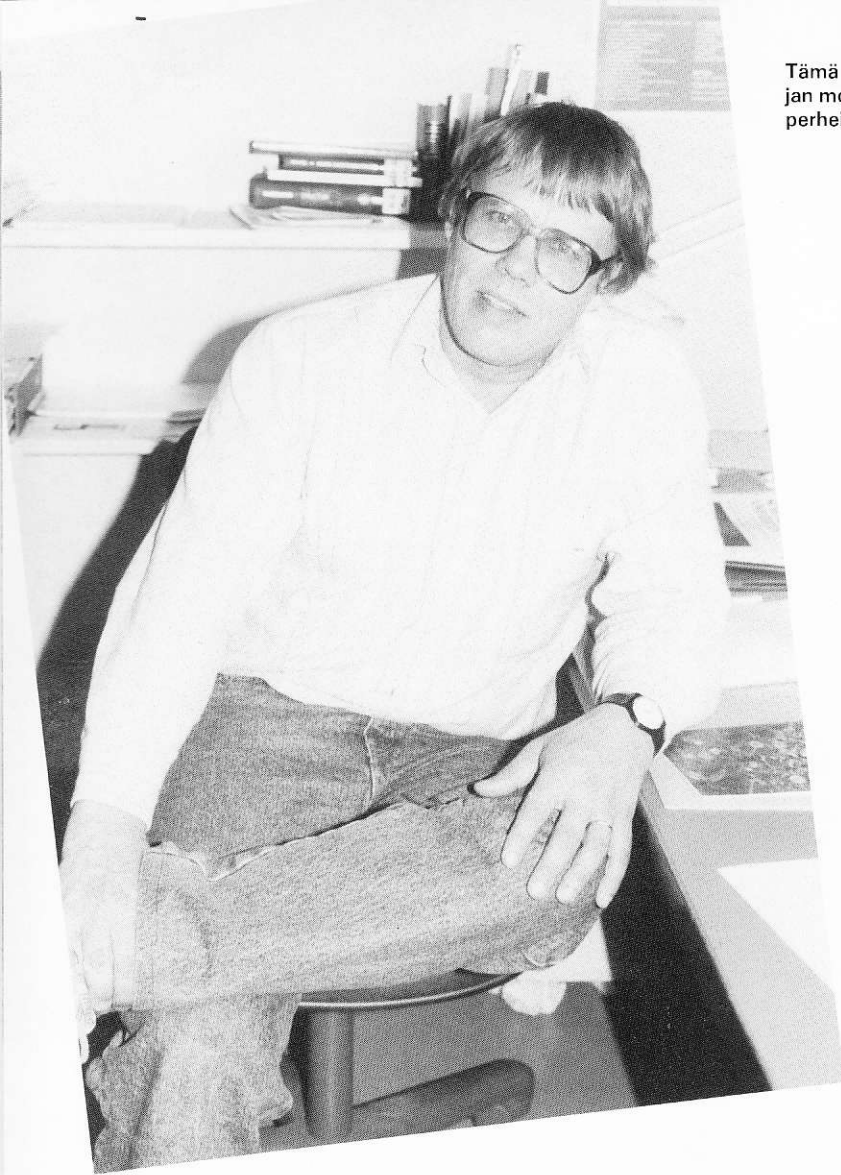
Vikarna är till huvuddragen likadana havsvikar, frodiga och med grunda stränder. De har alltid varit vassbevuxna på sin grundhet, men människan har åstadkommit deras fågelrikedom. Friskala upplever just nu sin blomningstid, men Rauvola har redan sett sina bästa dagar. I Friskala viken finns det gott om växter under vattenytan som erbjuder föda åt fågelungarna. I Rauvola har avloppsvattenet i stället övergött vattnet och för-

stört vattenväxterna.

Författaren taxerade Friskalaviken 1987 och Rauvola 1988. På området häcker ca 150 vattenfågelpar och över tusen par andra våtmarksfåglar. De fem vanligaste arternas (skrattmåsar, sävsångare, sävsparv, rörsångare och skäggdopping) andel av vikarnas fåglar är över fyra femtedelar.

På 1970-talet blev Rauvola berömt för sin sumphönspopulation som var landets tätaste. Nu häcker inte ett enda par i viken. Rörsångaren, som spridit sig förvånansvärt snabbt i Sydvästra Finland, har också erövat Rauvola och Friskala. Nu börjar en intressant tävlingssituation uppkomma då arten sprider sig också till vassen. □

Tämä mies on rakentanut kodin pohjan monille Salon seudun kalasääski-perheille.

Turun yliopiston matematiikan laitoksen vs. professorin ja dosentin Juhani Karhumäen työhuoneen ikkunasta avautuu mahtavat näkymät yli koillisen Turun. Lintuja kolmekymmentä vuotta seuranneen matemaatikon iloksi maisemassa näkyy usein myös petolintuja. Karhumäkeä voisikin luonnehtia oikeaksi petomieheksi, sillä hän on rengastanut petolintuja systemaattisesti 1970-luvun alkupuolelta alkaen. Kanahaukkoja hän on rengastanut joka kesä vuodesta 1967 lähtien ja huuhkajasta sekä kalasääskestäkin hänellä on ehjät sarjat, jotka ulottuvat vuosiin 1968 ja 1969.

Kesän tulo ajaa miehen Salon lähikuntien metsiin, joissa hän käyttämissä asuu yli kuukauden yhteen menoon vaeltaen, rengastaen ja teltassa yöpyen. Aiemmin tuo oli sääntö, nyttemmin kotiväki, vaimo, 3-vuotias Otso-poika ja 1-vuotias Aino-tytär, tekevät rengastuskauden rikkonaisemmaksi. Mutta ehkäpä taas pian...

— Kevät alkaa perinteisesti korprien rengastusreissulla siinä joskus huhtikuun loppupuolella. Tuohon aikaan luonto on kauneimmillaan, heleä ja elämää täynnä ja metsissä on hienoa kulkea. Kun toukuun loppupuolella tai kesäkuun alussa lähden varsinaiselle petorengastusreissulle, ovat vuoden

Vuoden 1989 rengastaja viettää

Kesäkuut salomailla

Jo parinkymmenen vuoden ajan ansioituneille rengastajille myönnetty Olavi Liukkosen pokaali annettiin vuonna 1989 turkulaiselle matematiikan vs. professorille Juhani Karhumäelle. Salon seudun ympäryskunta vuodesta 1964 kolunnut Karhumäki tunnetaan ennen kaikkea päiväpetolintujen rengastajana.

huippuhetket edessä: Olossa on elämisen makua.

Olen kiertänyt Salon seudun piitäjiä sen verran kauan, että voin sanoa tuntevani tuon alueen paikat tarkkaan. Kiinnostus Salon seutua kohtaan on vanhaa perua, sillä asuin aikoinaan Muurlassa.

— Rengastusluvan hankin heti, kun täytin 18. Se oli vuonna 1967 ja lupakoe taisi olla Suomen ensimmäinen rengastustentti ja se pidettiin sattumoisin juuri täällä Turussa.

Pesien etsintä lajikohtaista

Luvan saatuaan Juhani Karhumäki rengasti kaikki pesäpoikaset, jotka sattui löytämään. Hänen ensimmäinen erityiskohteensa oli uuttukyyhky, jota hän rengasti järjestelmällisesti ja hyvin intensiivisesti aina 1970-luvun puoliväliin asti, jonka jälkeen hän keskittyi lähes yksinomaan petolintuihin.

— Lintuasevilla en ole koskaan rengastanut paitsi vieraillessani Kanadassa. Pöntöissä pesivät pöhlöt ovat myös jääneet vähälle huomiolle.

Metsien kätköissä olevien pesien

löytämiseksi rengastajan on taivallettava kymmeniä kilometrejä sopivassa maastossa saaliinsyönti- ja pesimäjälkiä etsien ja puiden yläosia tähyillen. Pesäpaikkauskollisten lajien vanhojen pesien tarkastamisessa on aina oma kutkuttava jännityksensä: tapaako jälleen vanhat tuttavat vai onko pesä asukkaita vailla.

— Pesien etsintä on lajikohtaista. Minulla homman ytimeksi on muodostunut vanhojen reviirien tarkastaminen.

— Yleensä aina, kun kiipeilen pesille, on joku kaveri mukana seuraamassa alhaalla. Helpot tapaukset hoidan yksinkin. Sen verran rankkaa puuhaa kiipeily on, että kunto paranee selvästi kesän aikana.

Yksi keino saada pesäpaikkoja selville on mennä heinäkuun lopulla metsiä kiertelemään.

— Silloin poikaset huutelevat kuuluvasti pesän läheisyydessä, jonka tuntumassa ne pysyvät suunnilleen kuukauden verran. Kun paikka on tiedossa, on pesää helpompi etsiä seuraavana vuonna.

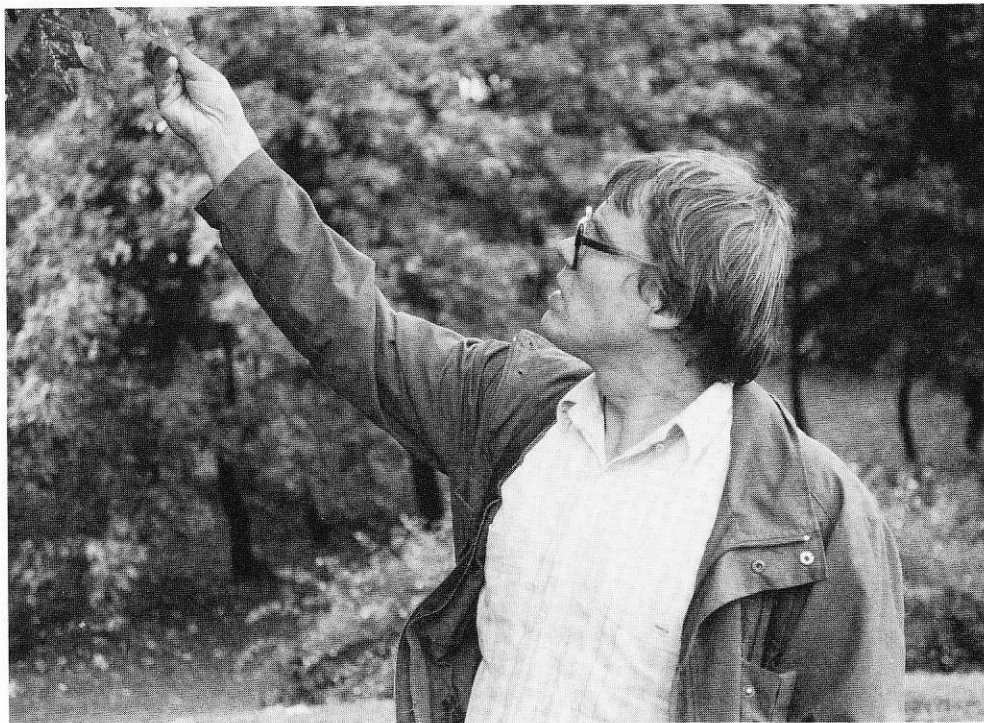
Suhteessa eniten Karhumäki on rengastanut kanahaukkoja, yhteen-

sä noin 800 pesäpoikasta. Näistä on tullut myös huomattavan paljon löytöjä, noin 150 tapausta. Osasyynä tähän on ollut kanahaukan voimakas metsästy, jota tapahtui, kun lajia ei vielä ollut rauhoitettu. Rengastuksen alkuvuosina joka neljäs kanahaukkalöytö olikin ammuttu lintu.

Vanhat metsät katoamassa

Vaino ei kuitenkaan ole ollut uhka kanahaukan olemassaololle kuin korkeintaan paikallisesti. Karhumäki sanookin, että suurin uhkatekijä kanahaukalle on suomalaisen metsäympäristön muuttuminen liian hoidetuksi talousmetsäksi.

— Parikymmentä vuotta sitten, kun kanahaukkaa metsästettiin ahkerasti, lajilla meni kuitenkin hyvin, sillä sille oli tarjolla riittävästi sopivia pesimäpaikkoja. Nyt kun laji on kokonaan rauhoitettu eikä sitä juurikaan ammuta, sillä menee huonosti. Syynä on se, että kanahaukan suosimat vanhat metsät ovat olennaisesti vähentyneet. Tilalle on tullut hyvinhoidettuja,

Suomalaisen metsäympäristön voimakas muuttuminen ja vanhojen metsien häviäminen saa metsämailla liikkuvan rengastajan miettiä.

mutta rakenteeltaan yksipuolisia talousmetsiä, puupeltoja, jotka lisäksi kaadetaan suhteellisen nuorina.

— Kun talousihmiset puhuvat vanhasta metsästä, he tarkoittavat sellaista metsää, joka on ohittamassa parhaan tuottovaiheensa. Biologisesti tarkasteltuna, ja metsän luonnollisen kierron kannalta, kyseessä on kuitenkin korkeintaan keski-ikäinen metsä. Metsään kuuluu eri ikäisiä puita.

Juhani Karhumäki huomauttaa, että metsien yksipuolistuminen on ollut selkeästi haluttu tavoite. Sillä on haluttu turvata mahdollisimman suuri puuntuotanto, mutta tällöin muut arvot ovat saaneet väistyä taloudellisten arvojen tieltä.

— On ironista, että Suomen metsät hoidetaan luonnon kannalta pilalle. Metsäluonnon hätätilasta ei keskustella vakavasti.

Metsien raju muuttuminen on aiheuttanut senkin, että kanahaukan pesän löytämisessä ei enää päde vanha karttatempu: tutkivalta kartasta vanhojen metsien sijainnin tiesi aikaisemmin, minne suunnata kulkunsa kanahaukan pesän löytämiseksi. Nyt karttojen tietoihin ei enää voi luottaa.

Kanahaukka on nopea ja taitava pesänrakentaja ja se pesii myös nuorissa metsissä, mutta nykymetsien ohuista puista sen pesät usein putoavat tuulisella säällä. Tämä häiritsee pesäpaikkauskollisen kanahaukan kiintymistä uuteen elinympäristöön.

Kanahaukkaa paremmin menee varpushaukalla. Sille soveliaita pesimäpaikkoja on riittävästi ja se voi pesiä nuorena istutetussa mäntymetsässäkin. Lisäksi varpushaukan saaliskokoluokan lintuja on runsaasti. Sparvarin hyvä tilanne näkyy myös rengastajan tilastoissa.

— Viime vuosina olen rengastanut keskimäärin 50 varpushaukan poikasta kesässä.

Hiirihaukkaa pesii Salon ympäristössä vähänlaisesti. Jokunen poikue osuu kuitenkin rengastajan reitin varrelle silloin tällöin. Nuolihaukan pesiä Karhumäki löytää vuosittain muutaman ja hyvä-

nä myyrävuonna huuhkajasta kertyy kolmisenkymmentä rengastusta.

Ampuhaukka on etelässä harvinaisempi pesijä ja siitä kertoo myös se, että Karhumäki on 24 vuotta aktiivisesti rengastettuaan löytänyt ampuhaukan pesän vain kerran. Mehiläishaukan pesälläkin hän on vierailut vain joitakin kertoja, sillä laji on Salon seudulla hiirihaukan tapaan vähälukuinen pesijä. Lisäksi lintu on elintavoissaan hyvin piilotteleva ja sen pesää on vaikea löytää.

— Mehiläishaukka on hieman merkillinen lintu. Sen pesä tuhoutuu usein ja on tavallista, että onnistuneesti pesivillä pareilla on vain yksi poikanen. Kuitenkin lajin kanta on säilynyt kohtuullisesti. Lajilla ei ilmeisesti ole vihollisia.

Terveisiä Afrikasta

Kalasääski on Salon seudun vankakielilaji ja sitä pesii alueella 15 paria. Näistä puolet on innolla otanut pesänsä alustaksi Juhani Karhumäen rakentaman keinopesän.

Tuulihaukan voimakas väheneminen Varsinais-Suomessa on luonnollisesti näkynyt myös aktiivirengastajan havainto- ja rengastusmäärissä. Karhumäki kuitenkin otaksuu, että lajin vähenemiseen ovat vaikuttaneet muut kuin pesäpaikkatekijät.

— Varsinais-Suomessa on ollut tuulihaukalle tarjolla vanhoja variksenpesiä aivan riittävästi niin kuin esimerkiksi sarvipöllöllekin. Siitä ei pesintä ole ollut kiinni. Pönttö on vain vaihtoehto luonnon

Jos metsien tuotto on hyvin voimakkaasti ensisijainen tavoite, on metsäluonnon tuhoutuminen väistämätöntä, toteaa Karhumäki.

pesäpaikalle. Pöntötyksen etu on tietysti se, että se parantaa poikas-tuottoa, kun pesintä tapahtuu suo-jaisassa laatikossa.

— Myös lehtopöllö on viime vuosi-na taantunut. Voisi olla paikal-laan ottaa laji rengastuskohteeksi.

Sadoista vuosien varrella teh-dyistä rengastuksista on myös tul-lut mukavasti palautetta eri puolil-ta maailmaa. Kaukaisimmat löydöt on tehty Afrikassa, jossa useita Ju-hani Karhumäen rengastamia ka-lasääskiä on yhytetty päiväntasa-ajan seudulta ja muuan sääksi aina Etelä-Afrikassa asti.

Pikku Otso-poika on jo ollut isänsä kanssa metsäretkillä, mut-ta petomies odottaa aikaa, jolloin oma poika olisi rengastusvaelluk-silla mukana varttuneena retki-kumppanina.

— Kait tässä pitää vielä kiipeillä kalasääskien pesälle seuraavat kymmenen vuotta, kunnes poika tuosta kasvaa. Sitten voisi antaa hommia jo hänellekin.

Sammanfattning

Årets ringmärkare 1989

Olavi Liukkonen pokal er har redan i två decenniers tid gets åt en meriterad ringmärkare. År 1989 gavs den åt åbobon och tf. matematik-professorn Juhani Karhumäki. Karhumäki, som rört sig i Salo trakten sedan 1960-talet, är känd framförallt som rovfågelsringmärkare. Hans ringmärkningskarriär startade år 1967 då han började med att ringmärka alla boungar han hittade. Hans första specialprojekt var skogsduvan. Fr.o.m. medlet på 1970-talet koncentrerade han sig närmast på ringmärkning av rovfåglar. Proportionellt sett har Karhumäki ringmärkt mest duvhökar. Andra arter är bl.a. fiskgjuse, sparvhök, berguv, lärkfalk och ormvråk. På försommaren då han rör sig i skogarna på sin årliga ringmärkningstur händer det att han tillbringar en månad i sträck i skogen.

Årets ringmärkare konstaterar att det största hotet mot skogshäc-kande rovfåglar är förändringarna i deras livsmiljö och de gamla sko-garnas försvinnande. □

Tunnistuskilpailu II

Hulvaton meno jatkuu. Ukulissa pyörähtää nimittäin käyntiin vuoden toinen määrityskilpailu ja tällä kertaa voittajalle on tiedossa **kaksi lippua Silja Linen laivalle.**

Tunnista oheinen lintu ja lähetä

vastauksesi kahden viikon sisällä päätoimittajalle: Ilmari Pulli, Kraatarinkatu 5 A 27, 20610 Turku. Palkinto arvotaan kaikkien vastanneiden kesken, joten nyt jos koskaan kannattaa osallistua!

Mitä tänään ruuaksi?

Siinä monen linnun pulma kylmässä talvisäässä. Ojenna auttava kätesi ja tarjoa linnuille auringonkukan siemeniä. Nyt niitä on taas saatavana TLY:n kautta. Hinnat:

5 kg	50,-
10 kg	90,-
25 kg	215,-
50 kg	410,-
100 kg	800,-

Tiedustelut, tilaukset ja myynti: Timo Nikkanen, puh. 444 050. Siemenvarasto sijaitsee osoitteessa Kaivokatu 16 A, sisäpiha.

Joel Karvonen

Annikan palsta

Annikas spalt

Palstallani ajattelin esitellä joitakin lintulehtiä ja kirjoja. Koska syksy on aika, jolloin lehdet tilataan, käsittelem ensin niitä.

Birding World

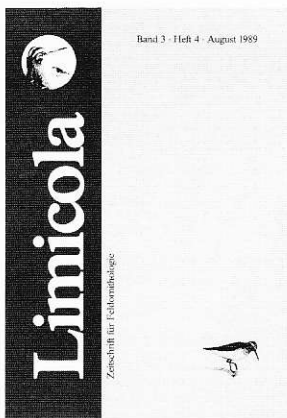
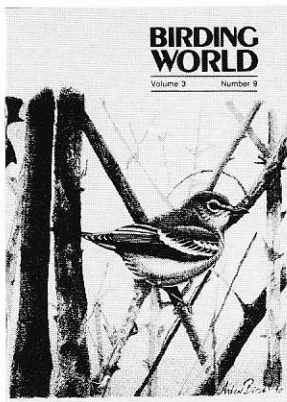
Lehti on englantilainen. Se on ilmestynyt vuodesta 1987 lähtien. Ensi alkuun sisältö koostui lähinnä englantilaisista havainnoista, mutta nykyään lehti sisältää paljon mielenkiintoista asiaa määrityksestä kiinnostuneille. Lehden julkaisee The Bird Information Service, joka Englannissa hoitaa puhelinvastaajapalvelua lintumiehille. Lehti ilmestyy kuukausittain ja sivuja on 36/numero. Hinta n. 190 mk.

Jokaisessa numerossa on Englannin ja Western palearktisen alueen havainnot edeltävältä kuukaudelta. Sen lisäksi lehdessä julkaistaan lyhyitä määritysartikkeleita. Nämä ovat tuoreita ja yleensä värivalokuvien kuvitettuja. Ulkomaisia retkikohteita esitellään myös. Useimmiten Englannin kovimpien rarien tiedonannot ovat mukana jo seuraavana kuukautena ilmestyvässä numerossa. Viimeisellä sivulla kerrotaan ICPB:n viimeaikaisesta toiminnasta.

Hyviä valokuvia on runsaasti, osa värillisiä, osa mustavalkoisia. Lehden laatu on parantunut jatkuvasti, joten siitä on tullut mielestäni aivan huippulehti. Myös Mystery Photograph löytyy, vastauskin on samassa numerossa. Joitakin esimerkkejä tämän vuoden annista: määritysartikkeleissa on esitelty Dunnin- ja aavikkokiurur, vaalea tervapääsky, schwartzin- ja ruskounilintu, kultarinnat etc.

Limicola

Saksalainen lehti, ilmestynyt vuodesta 1987 lähtien. Kuvitus on sekä mustavalkoista että värillistä. Numeroita 4 vuodessa, sivumäärä 200. Hinta n. 150 mk. Aikaisemmin julkaistiin käännettyjä määri-

tysjuttuja muista lehdistä uusin valokuvien. Nytemmin on ollut joitakin aivan uusia hyvin perusteellisia artikkeleita (esim. kultarinnat, kanat, suopöllö-sarvipöllö, piekana). Sisältää myös saksalaisen RK-katsauksen, tiedonannot ja Mystery Photographin. Eli muistuttaa sisällöltään lähinnä British Birdsä.

Jos hallitsee saksaa ja muut huippulehdet ovat jo hoidossa, suosittelun lämpimästi tätäkin.

I den här spalten tänker jag ta upp fågeltidningar och böcker som jag tycker är värda att läsas. Jag börjar med två relativt nya tidningar.

Birding World

Tidningen har utkommit sedan 1987 och den utkommer med 12 nummer per år, 36 sidor per nummer. Innehållet består närmast av material om rariteter och fältbestämning. Föregående månads rariteter från England och Western Palearctic området är listade. Oftast ingår någon fältbestämningsartikel, inte speciellt lång men färsk. Artiklar om de senaste engelska heta rariteterna, mystery photograph, nyheter från ICPB, reserapporter finns också med.

Bland de senare godbitarna finns artiklar om fältbestämning av ökenlärkor och Dunn's lärka, blek tornsvala, gulsångare, etc. Tidningen innehåller mycket fotografier och kvaliteten på både färg och svartvita bilder är mycket bra.

En mycket bra tidning som blir bättre hela tiden. Speciellt den färska aspekten är trevlig, man får genast höra om de senaste rönen. Pris 190 mk.

Limicola

Också en trevlig tidning. När de första numren kom ut, 1987, var fältbestämningsartiklarna kopierade från andra tidningar (dock med nya fotografier), men ny har de publicerat helt nya artiklar (bl.a. om gulsångare, fjällvråk och sumphöns). Artiklarna illustreras med många och bra fotografier, både färg och svartvita.

Tidningen påminner till innehållet närmast om British Birds, med Rk-rapporten, mystery photograph, fältbestämningsartiklar ibland men ibland också artiklar om utbredning, meddelanden om rariteter, etc.

Limicola kommer ut 4 gånger i året, sammanlagt ca 200 sidor. Pris ca 150 mk. För den som kan tyska hör Limicola absolut till de intressantaste tidningarna.

Historian siipien havinaa

Koonnut
Risto Lemmetyinen

Kokousselostuksia.

Turun Eläin- ja Kasvitieteellinen Seura.

6. X. 1938. ... — Edelleen toht. Kaikko kertoi naakan (*Colaeus monedula*) elintavoissa havaitsemistaan petomaisista piirteistä...

... — Maist D. W i k s t r ö m ilmoitti konsuli Knorringin ampuneen sorsametsästysajan alussa Halikonlahdelta intialaisen hanhen (*Anser indicus*).

Luonnon Ystävä 43: No 4, 1939

Lintuhavaintoja Turun ympäristöstä. S a t a k i e l i (*Luscinia luscinia*) oli v. 1947 asettunut Turun Uittamolle, Naulahtaan rannassa oleviin tervaleppä- ja tuomilehdikköön, mistä eräät ylioppilaat keksivät sen hyönteistiet. retkeilyllä ja allekirj. kävi myöhemmin varmentamassa havainnon. Siellä tämä itäinen vieras konsertoi k u l t a r i n n a n (*Hippolais icterina*) ja parin m u s t a p ä ä k e r t u n (*Sylvia atricapilla*) seurassa. Turun seudusta ei tietääkseni ole havaintoja satakielen esiintymisestä.

L a m p i k e r t t u (*Acrocephalus scirpaceus*) asusti keväällä 1947 Ruissalon kaupunginpuoleisessa päässä, Veneveistämön tienhaaran ja Ruissalon sillan välisessä ruo'ostossa, missä se lauleli kilpaa ruokokertun (*Acrocephalus schoenobaenus*) kanssa.

K.J. Valle.

Luonnon Tutkija 51: No 4, 1947

Haaste TLY:n talvipinnaralliin 1.12.1990

TLY:n viides talviralli järjestetään lauantaina 1.12. Kilpailualueena tuttuun tapaan yhdistyksen toimialue, lajeja saa kerätä kello 7 ja 18 välillä. Kyseessä on juhlakisa (5.), joten haastamme kaikki kynnelle kykenevät mukaan, myös muista yhdistyksistä.

Talvikisassa on kaksi sarjaa:

A-kisa: Joukkueiden välinen (2-5 h)

B-kisa: Yksittäisten lintuharrastajien kisa. Voit siis osallistua talviralliin myös yksin ja yrittää kuinka monta lajia saat päivän aikana. Kumpikin sarja on kuitenkin täysin oma kisansa.

Joukkuekisassa noudatetaan yleisesti käytössä olevia pinnarallien sääntöjä. Yksityiskisassa korostetaan myös ehdotonta kriittisyyttä tunnistuksessa. Purku tapahtuu lauantai-iltana kisailijoille erikseen ilmoitettavassa paikassa kello 19 alkaen.

Ilmoittautumiset Raunolle joko puhelimitse (921-304 562) tai kirjallisesti Rauhankatu 9 B b 43 20100 Turku.

KISAENNÄTYS ON 56, OLISIKO JO AIKA KAATAA SE?

Ps. Jollet pääse purkutilaisuuteen, ilmoita tiedot puhelimitse Raunolle kello 18—18.30.

Osta pönttö pöllölle, tarjoa talo tiaiselle

Hyvä luonnon ystävä. Metsissä on nykyisin yhä vähemmän pesimis- ja yöpymispaikkoja kolopesijöille. Suo koti kodittomille ja osta pihalesi tai vaikkapa kesämökillesi kunnan linnunpönttö TLY:n hyvästä pönttövalikoimasta.

Pöntöt on koverrettu kuusesta, koivusta tai lepästä ja niiden pohja ja katto on avattavissa. Lentoaukon ympärillä on metallilevy. Hinnat:

harmaasiepon avopönttö	30,-
talitiaisen/kirjosiepon pönttö	35,-
pikkutiaisönttö	35,-
kottaraisönttö	40,-
helmipöllön pönttö	70,-
telkän pönttö	80,-

Tiedustelut, tilaukset ja myynti: Timo Nikkanen, puh. 444 050. Pönttövarasto sijaitsee osoitteessa Kai-vokatu 16 A, sisäpiha.

PS. Muistathan siivota pöntöt syksyisin. Vanhoissa pesissä on paljon kirppuja ja muita loisia.

Jonko Hakala, Yläne 18.5.1986

Halikonlahden alaskansirrit

Seppo Sällylä

Ukulissa on viime vuosina ollut kirjoituksia TLY:n alueelta löytyneistä alaskansirreistä. Salon Halikonlahdella on vuosien saatossa havaittu kaksi alaskansirriä; tosin näillä linnuilla on välissä 18 vuotta. Koska molemmat ovat sattuneet omalle kohdalleni, niin tässä niistä kertomus. Ensimmäinen havainto on tehty 26.9.1971 ja toinen 13.9.1989.

Syyskuun 26. päivä vuonna 1971 oli tavanomainen pilvinen syyspäivä, +7°C lämmintä ja hieman luoteistuulta. Olin vakioiretkellä Halikonlahden kahlaajamaille, kuten useimmiten koulupäivän jälkeen. Vakioireittiin kuuluvat aina alueen lietealtaat, joita myös prosaalisesti paskakuopiksi kutsun. Ko. altaat sisältävät viemäreiden sakokaivolietettä eli sitä itseään ja tietysti lietevetää kahlaajia puoleensa.

Erästä lietealtaasta löytyi suosirrien seurassa tepastelemasta vähän oudompi sirri, joka välittömästi määrittyi alaskansirriksi. Tuntomerkit näkyivät erittäin hyvin pelkällä kiikarillakin (Zuiho 10×50) altaan maavallin takaa.

Ote havaintokirjastani lähes 20 vuoden takaa:

"*Calidris melanotos*. 1 yks. lietealtailla suosirrien seurassa. Määrittymis tapahtui seuraavien tuntomerkkien perusteella: valkea vatsa, rinnassa tiheään pitkittäisviiruja, jotka loppuvat viivasuorasti vatsaan; selkä muistutti suosirrin selkää, mutta siinä oli muutamia valkeita juovia; värituntomerkkejä

vahvistivat vielä vaalean kellertävät koivet, valkea silmäkulman juova sekä pyrstön tummat keskisulat."

"Kooltaan tämä yksilö oli noin suosirrin kokoinen, sanoisin jopa vähän pienempi, suosirriä kookkaampi se ei missään nimessä ollut. Nokka oli myös lyhyempi kuin suosirrin. Kahlailli mielellään vatsa vettä viistäen hieman suosirreistä erillään, vaikka välillä liittyikin näiden seuraan. Lähtiessäni pari kertaa kiivaan ääntelyn vallitessa taivaanvuohimaiseen lentoon, totesin siipien olevan ilman siipijuovaa. Ääni oli priilk, priilk."

Havaintovihossani on myös spekulointia linnun koosta, sillä koon puolestahan siinä olisi ollut mahdollisuuksia vaikka bairdinsirriin, lyhyehkö nokka ja äännetkin olisivat bairdinsirrielle mahdolliset, mutta muut tuntomerkit jättivät jäljelle alaskansirrin. Suippopyrstösirrikin oli vihossani pohdinnoissa. Siipijuova on ilmeisesti ollut niin heikko, että vihkoon olen kuitenkin sen olemattomaksi.

Löysin linnun noin 15.20 ja tarkkailin sitä 2 1/2 tunnin ajan. Odottelin mahdollisia muita salolaisia lintuharrastajia paikalle, mutta ketään ei kuulunut. Eipä ollut NMT:tä, autoa, hakulaitetta, kaukoputkea olemassakaan. Mukana oli kiikarin ja polkupyörän lisäksi kiinteäobjektiivinen puoliautomaattikinoilmikamera Petri Seven S. Paikalla oli J. Karhumäen kahlaajakatsikat, jotka virittelin pyytämään klo 16.30. Projekti oli hyvä, suosirrejä tunki katiskoihin oikein mielellään, niistä löytyy värinegatiivikuvia.

Alaskansirri käveli eräässä vaiheessa jo johdetta pitkin, mutta ei eksynyt sisälle. Jäi lähikuvat saamatta. Ilta alkoi hämärtyä, eikä muita lintumiehiä paikalla näkynyt. Poistuin vähän ennen klo 18:aa, jolloin alaskansirri jäi lietealtaaseen suosirrien kanssa.

Seuraavana aamuna kerroin alaskansirristä koulussa Tapani Lehtolalle, joka kävikin paikalla. Lintua ei kuitenkaan enää näkynyt.

Silloista kylmää suhtautumista harvinaisiin lintuihin kuvaa se, että kävin itse taas Halikonlahdella vasta kahden päivän päästä. Syyskuun 1971 aikana kävin lietealtailla 13 päivänä. Sen aikaisiin linturetkiini kuuluivat myös useat muutontarkkailupäivät Ilmusmäen kolmiomittaustornissa ja retkeily kesämökin maastossa Perniön Matihildedalissa.

Valokuva tästä alaskansirristä jäi siis saamatta. Havainto on RK:ssa hyväksytty ja se on Suomen 3:s tästä lajista. Suomen linnusto-kirjan mukaan se on edelleen myös toiseksi myöhäisin. (Myöhäisin on nähty Pattijoella 27.9.1977.)

Seuraavan kerran tutustuin alaskansirriin syyskuun 13. päivänä 1989 Salon Halikonlahdella. Olin jälleen iltaretkellä vedenpuhdistusaltailla. Altailla oli myös Janne Riihimäki ja tavan mukaan rupattelimme II- ja III-altaiden kulmassa postilaatikon äärellä. Toista tuntia oli siinä juteltu ja altaiden lintuja katseltu, kun tokaisin Jannelle, että käydäänpä tuolla välikannaksen päässä katsomassa II-altaan levälautan kahlaajat, "jos vaikka löytyisi rapukurmitsa." Rapukurmitsa oli jäänyt mieleeni erikoisena kahlaajana eräästä päivää aikaisemmin salolaisesta antikvariaatista ostamastani teoksesta, Maailman eläimet -sarjan osasta Linnut.

Lietealtaissa oli niin paljon vetä, että kahlaajat eivät niissä viih-

tyneet. Lämmin kesä oli myös saanut aikaan suuren levälautan II-altaaseen. Tällaista levälauttaa ei jätevesialtailla Salossa ennen ollut ollutkaan. Aivan uusi kahlaajapaikka siis.

Kävelimme altaiden välistä kannasta lähemmäs levälauttaa, joka oli altaan Vuohensaarentien puoleisella reunalla. Päätin katsastaa lautan kahlaajia jo vähän kauempaa, noin 200–250 metrin päästä. Silloisessa putkessani oli zoomissa tehoa 45-kertaiseen (Cat Eye 15–45x) ja tällä plockkasin suokkon toisensa jälkeen. Kunnes putkessa oli oudon matalajalkainen ja

pitkäsiipinen pieni suokukkonaaras. Sitten tämä oudompi kahlaaja kääntyi rinta minuun päin ja taas jysähti: alaskansirri! Huikkasin Jannelle, että siellä on alaskansirri levälautalla. Lintu oli kaukana, joten kävelimme ripeästi maakannasta eteenpäin. Altaan kulmassa alaskansirri näkyi jo hyvin ja loppu tarinasta onkin paikallisille lintuharrastajille tuttua. Riihimäki lähti soittamaan tietoa eteenpäin. Samana iltana kuvasin hämärissä kuvat paikallislehteen seuraavan päivän uutissivulle, johon alaskansirri pääsikin.

Seuraavana päivänä kuvasin lintua paremmissa olosuhteissa runsaasti. Altaan reunalla oli keape osmankäämivyö, jonka sisään tunkeuduin upottamalla jalustan jäteveteen. Alaskansirri kulki kuin ju-na kuvauspaikkani editse, tosin välillä joutuin sitä paimentamaan osmankäämin lehtiä heittelemällä. (Huom. En ollut vielä Bongariliiton jäsen, joten uskalsin itse löytämään lintua ohjailla!)

Nuori alaskansirri viihtyi altaan levälautalla viisi päivää. Tuulen suuntakin muuttui välillä ja ajoi lautan altaan toiseen nurkkaan lähelle postilaatikkoo. Lintu oli bongarien suosiossa, koska se oli ke-sykhö ja erittäin helposti tavoitettavissa. Oheiset kuvat on otettu alaskansirristä seuraavana päivänä eli 14.9.1989. □

Suuri Suomen kierros 6.—16.6.1991

TLY järjestää ensi kesänä linturetken Suomen parhaille lintupaikoille Itä-Suomessa sekä Käsivarren Lapissa. Matka tehdään tilausbussilla ja sen hinta liikkune 1400—1500 markan välillä. Hinta sisältää bussimatkat, leirintämaksut sekä kämppämajoituksen (2 yötä). Ruokailusta jokainen vastaa itse.

Ilmoittautumiset Rauno Laineelle joko puhelimitse (921-304 562 k) tai kirjeitse os. Rauhankatu 9 B b 43 20100 Turku. Matkalle otetaan enintään 30 henkilöä ilmoittautumisjärjestyksessä. Alustava matkakohtajelma on seuraava:

- To 6.6: Lähtö aamulla Turusta. Ajo Porin ja Vaasan kautta Kalajoelle, jossa leiriydytään. Illalla käynti Letossa.
 Pe 7.6: Aamukäynti särkillä ja

Letossa. Aamupäivällä jatketaan Liminkanlahdelle, josta edelleen Oulun kautta Kemin Ajokseen. Illalla ajo Ylläkselle, jossa leiriytyminen.

- La 8.6: Ylläs-Kilpisjärvi.
 Su 9.6: Retkeilyä Kilpisjärven ympäristössä (mm. Saana), mahdollisesti käynti bussilla aivan Norjan rajan pinnassa "komppaamassa".
 Ma 10.6: Kilpisjärvi—Pallastunturi.
 Ti 11.6: Ajo Pallakselta lähes suoraan Kemin Ajokseen, josta illalla Liminkanlahdelle, jonne leiriydytään.
 Ke 12.6: Liminkanlahti—Posio (Koronuoma)—Kuusamo, jossa majoittuminen kämppiin Rukan juurella.

To 13.6: Koko päivän kiertely Kuusamon lintupaikoilla. Illalla takaisin Ruukalle.

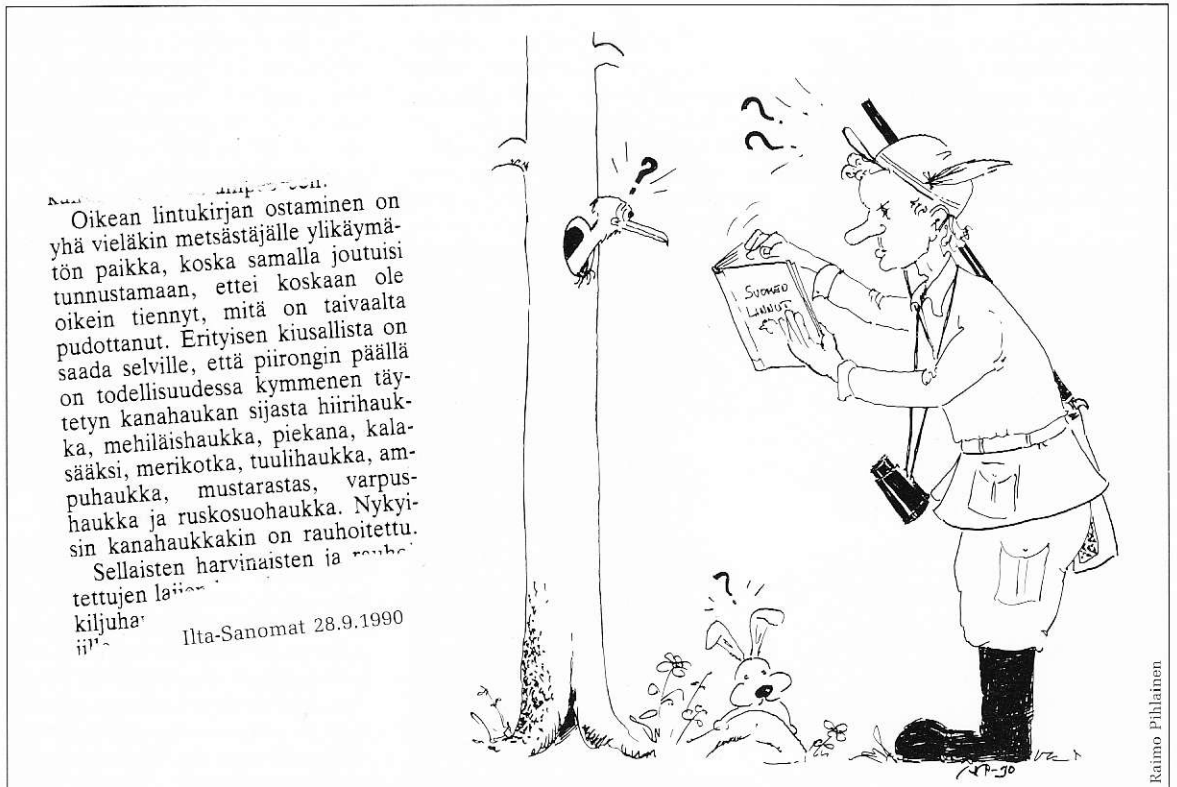
Pe 14.6: Ajopäivä, Kuusamo—Lieksa—Ilomantsi—Värttilän Sääperinjärvi. Yökuuntelua Sääperin ympäristössä kunkin omien halujen mukaan.

La 15.6: Sääperi—Parikkalan Siikalahahti. Yö ja aamu Siikalahdella.

Su 16.6: Siikalahahti—Ylämaa—Kotka—(Helsinki)—Turku

Oikeudet muutoksiin pidätetään lintutilanteesta riippuen.

Voi pojat ja tytöt, lintua on taas luvasa pilvin pimein, joten tuuthan siekin lintuloita kattomaan. Joikhaataan yhdessä jänkhällä.

ORNIS

INFO

KIRJAUUTUUS!

Tee ENNAKKOTILAUS. Tilaa HETI! Maksa HETI! Saat ennakkotilaajan EDUN!

A FIELD GUIDE TO THE RARE BIRDS OF BRITAIN
AND EUROPE

Per Alström, Ian Lewington, Peter Cofton

Kirja on määrittäjäopas ja käsittää noin 300 harvinaista lajia. Kirjassa on 800 kuvaa, joista 400 on värillisiä 65:ssä taulussa ja 400 on piirroksia. Sivuja on 416. Kirja ilmestyy vuoden vaihteessa, johon odotamme tarkennusta. Meille ilmoitettu hinta on 14.95 puntaa eli 105 markkaa. Orniksen listahinta tulee olemaan 139 markkaa.

Ennakkotilauksena saat kirjan uskomattomaan alkuperäiseen englantilaiseen hintaan:

105 MARKKAA*

Vahvista tilauksesi heti ja maksa tilillemme tai myymälään 105,-. Jos haluat kirjan postissa lisää 15,- (yhteensä 120,-) Maksun voit suorittaa tileille: Talousosuuspankki Mäkelänkatu 500853-22041 tai Postipankki PSP 728.793.

Tilaa kirjaluetelo! Orniksen kirjavalikoima kasvaa koko ajan. Edulliset hinnat. Useimmat kirjat nopeasti suoraan varastosta.

Soita numeroon 90-66 00 77 ja tilaa kirjasi tai postita tilaksesi.

* Kirjan hinta on meille ilmoitettu hinta. Oikeus hinnan muutokseen pidätetään. Joka tapauksessa ennakkotilauksinta* lopullinen englannin hinta.

ORNIS FINLANDICA

Suomen Lintukeskus Oy

Albertinkatu 6 · 00150 Helsinki · Finland ☎ 90-660 077